

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

VERBONOMINÁLNÍ PREDIKÁT S KATEGORIÁLNÍM SLOVESEM
V EVROPSKÝCH PRÁVNÍCH TEXTECH

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Radimský, Ph.D.
Autor práce: Bc. Martina Povolná
Studijní obor: Francouzský jazyk
Ročník: 3

2012

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Pyšely 26.července 2012

.....
Martina Povolná

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu své diplomové práce doc. PhDr. Janu Radimskému, Ph.D. za odborné vedení při realizaci této práce a za hodnotné rady a připomínky.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá problematikou verbonominálního predikátu s kategoriálním slovesem v rámci evropských legislativních textů. První, teoretická část, je rozdělena na dvě podkapitoly, z nichž první se týká predikátu a druhá je věnována jazykovým specifikům právních dokumentů. Ve druhé, praktické části, která je stěžejním bodem celé práce, je pak představena detailní analýza vybraných verbonominálních predikátů, které se vyskytují v korpusu legislativních textů Evropské unie. Závěrečným výstupem práce je francouzsko-český slovníček studovaných verbonominálních predikátů.

Annotation

This thesis deals with verb-noun predicate with a light verb which occur in the European legislative texts. The first, theoretical part is divided into two chapters. The first one focuses on the predicate and the other covers the linguistic particularities of the legal documents. The other, research part is focused on the detailed analysis of selected verb-noun predicates which are found in the corpus of the European Union legislative texts. In conclusion, a small French-Czech dictionary of the investigated verb-noun predicates is attached.

Obsah

Úvod.....	1
1. Typologie predikátů.....	2
1.1. Analytický predikát.....	2
1.1.1. Predikát verbální složený.....	3
1.1.1.1. Predikát s modálním slovesem.....	3
1.1.1.2. Predikát s fázovým slovesem.....	3
1.1.2. Predikát verbonominální.....	4
1.1.2.1. Predikát se sponovým slovesem.....	4
1.1.2.2. Verbonominální predikát s kategoriálním slovesem.....	5
1.1.2.2.1. VNP ze syntakticko-sémantického hlediska.....	5
1.1.2.2.2. Testy pro určování VNP.....	7
1.1.2.2.3. Jmenná část VNP.....	10
1.1.2.2.3.1. Deverbativní substantiva.....	10
1.1.2.2.3.1.1. Dělení deverbativních substantiv.....	10
1.1.2.2.3.1.2. Dějové s verbální substantivum.....	11
1.1.2.2.3.1.3. Rezultativní substantivum.....	11
1.1.2.2.3.1.4. Konkrétní substantivum.....	12
1.1.2.2.3.2. Deadjektivní substantiva.....	13
1.1.2.2.4. Slovesná část VNP.....	13
1.1.2.2.4.1. Třídění kategoriálních sloves.....	14
2. VNP v právním stylu.....	16
2.1. Právní jazyk.....	16
2.2. Lingvistické hledisko vypracovávání právních předpisů.....	16
2.3. Překlad evropské legislativy.....	17
2.4. Předpokládané důvody výskytu VNP v právních textech.....	18
3. Praktická část.....	20
3.1. Jazykový korpus.....	20
3.2. Technické parametry zkoumaného korpusu.....	20
3.3. Realizace výzkumu.....	21
3.3.1. Sketch Engine.....	21
3.3.2. Samotný výzkum.....	22
3.3.2.1. Measure.....	24

3.3.2.2. Disposition.....	27
3.3.2.3. Information.....	30
3.3.2.4. Application.....	33
3.3.2.5. Accord.....	34
3.3.2.6. Décision.....	40
3.3.2.7. Demande.....	42
3.3.2.8. Protection.....	45
3.3.2.9. Convention.....	48
3.3.2.10. Contrôle.....	49
3.3.2.11. Proposition.....	52
3.3.2.12. Évaluation.....	53
3.3.2.13. Risque.....	56
3.3.2.14. Transport.....	58
3.3.2.15. Effet.....	59
3.3.2.16. Question.....	61
3.3.2.17. Surveillance.....	62
3.3.2.18. Analyse.....	64
4. Závěr.....	67
5. Résumé.....	70
6. Seznam použité literatury.....	74
7. Francouzsko-český slovníček studovaných VNP.....	77

Úvod

Předat informaci, podstoupit riziko, klást otázky či provádět dozor. Všechna tato specifická spojení slovesa a jména definujeme jako verbonominální predikáty s kategoriálními slovesy (dále VNP). Problematika verbonominálního predikátu byla v českém lingvistickém prostředí dlouho opomíjena, ačkoli se jedná o téma velice zajímavé.

Tato diplomová práce, jak již její název napovídá, si klade za cíl odpovědět především na otázky související s výskytem verbonominálních predikátů s kategoriálními slovesy v rámci odborném stylu, konkrétně v textech evropského práva. Ty byly pro tento výzkum vybrány záměrně, neboť pro právní styl je charakteristický mimo jiné právě častější výskyt nominálního vyjadřování.

Úvodní, teoretická část této diplomové práce se zabývá v první podkapitole otázkou definice, typologie, vlastností a povahy predikátu češtině. V souladu s tématem práce je velká pozornost věnována verbonominálnímu predikátu s kategoriálním slovesem, a to nejprve z hlediska jeho definování pomocí různých jazykových testů, ve kterých pro názornost použijeme i francouzské příklady, a poté se věnuje již konkrétně jmenné a slovesné části verbonominálního predikátu.

Druhá podkapitola teoretické části bude věnována vymezení právního jazyka a nastínění problematiky vytváření a překládání právních předpisů. Mimo jiné v této části vyslovíme hypotézy, které se budou týkat důvodů, kvůli kterým předpokládáme v evropských legislativních textech výskyt verbonominálních konstrukcí.

Po seznámení s teoretickými základy následuje druhá, praktická část diplomové práce, která se bude zabývat výzkumem uplatnění francouzských VNP v evropských legislativních textech a jejich překladu do češtiny. Před samotným výzkumem, který bude tvořit stěžejní bod celé této diplomové práce, se budeme snažit popsat korpus textů, v rámci něhož budeme daný jazykový jev zkoumat, metodiku výběru rozebíraných verbonominálních konstrukcí a postup při jejich analyzování. Ve fázi samotného rozboru verbonominálních predikátů si budeme všimnout především jejich frekvence, gramatických kategorií, způsobu jejich překladu a toho, zda mají případná různá kategoriální slovesa užitá u jednoho predikativního jména v různých kontextech synonymní charakter.

Součástí práce bude překladový slovníček zkoumaných verbonominálních konstrukcí.

1. Typologie predikátů

Spolu s podmětem je predikát základním větným členem dvojčlenné věty. František Daneš v knize *Mluvnice češtiny*¹ definuje predikát takto: „Věta představuje ucelenou strukturu jak v aspektu výrazovém (formálně gramatickém), tak sémantickém. Organizačním centrem této struktury je *predikát*. Je to jazyková jednotka, která ve své funkci větovorné vystupuje v podobě některého z finitních tvarů sloves. (...) Na rovině sémantické je predikát představován významem příslušného slovesa. Je-li však tímto slovesem sloveso *být/bývat* ve funkci tzv. spony, pak tvoří součást a vlastní sémantické jádro predikátu význam s ním nutně spojeného výrazu jmenného, který má na rovině syntaktické formy platnost větného členu nazývaného predikativ.“ (Daneš, Grepl, Hlavsa, 1987: 21)

Pro účely této práce je třeba rozlišit dva typy predikátů, a to syntetický a analytický. Syntetický (neboli verbální jednoduchý) predikát je z hlediska formy tvořen jednou lexikální jednotkou, slovesem v určitém čase.

Příklad:

„5. Au cours de la période de transition, les parties acceptent et évaluent les rapports d'essais et autres documents connexes publiés par les organismes désignés par l'autre.“

*„5. Během přechodného období budou strany přijímat a **posuzovat** protokoly o zkouškách a související dokumenty vydané jmenovanými subjekty posuzování shody druhé strany.“²*

Podrobnějšímu zkoumání bude v následující kapitole podroben analytický predikát.

1.1. Analytický predikát

Analytický predikát tvoří více lexikálních jednotek. U predikátu verbálního složeného je to konkrétně modální či fázové sloveso a infinitiv významového slovesa. Predikát verbonominální se vyznačuje spojením jmenné části (zpravidla se jedná o podstatné jméno, přídavné jméno, příslovce nebo číslovku) a slovesa v určitém tvaru. Analytický predikát dělíme na několik podtypů, kterým se budou věnovat následující kapitoly.³

¹ Daneš, F. - Grepl, M. - Hlavsa, Z., 1987. *Mluvnice češtiny (3). Skladba*. Praha, Academia

² Zdroj: EUR Lex: *Dohoda o vzájemném uznávání mezi Evropským společenstvím a Spojenými státy americkými*

³ Mimo predikát verbální složený a predikát verbonominální se v rámci skupiny analytických predikátů vyděluje ještě predikát souslovný, který je tvořen lexikálními jednotkami frazeologické povahy (*vzít do zaječích*).

1.1.1. Predikát verbální složený

Predikát verbální složený je kombinací dvou sloves, jednoho významově více či méně vyprázdněného, které se vyskytuje v určitém tvaru a druhého plnovýznamového slovesa v infinitivu. Dále se dělí na následující podtypy:

1.1.1.1. Predikát s modálním slovesem

Modální neboli způsobová slovesa se pojí s infinitivem významového slovesa. Podrobně se jejich problematikou zabývají ve *Skladbě spisovné češtiny*⁴ lingvisté M. Grepl a P. Karlík, kteří uvádějí, že základní kategorie modality jsou modalita nutnosti, možnosti a záměru a dále je dělí na jednotlivé podtypy. Kromě „vlastních modálních sloves“ *moci, smět, muset, mít, chtít, hodlat, umět* a *dovést* zmiňují ještě *potřebovat, vydržet, zdráhat se, zpěčovat se, odmítat, bránit se*, která však nemají vlastnosti prvních osmi jmenovaných sloves, která:

- nevytvářejí formy imperativu, trpného participia a většinou ani slovesného substantiva,
- nevytvářejí vidové dvojice,
- se pojí se pouze s infinitivem, nikoli s vedlejší větou,
- se ve větě se mohou kombinovat s jiným modálním nebo fázovým slovesem,
- se při pasivní derivaci mění v infinitiv pasivní.

Kromě těchto sloves pojících se s infinitivem základového predikátu vymezují ještě modální výrazy, které se pojí s větou vedlejší, např. *je nutné/nezbytné/možné, mít povinnost/za úkol/dar* atd. M. Grepl a P. Karlík připouštějí, že tyto dvě skupiny „modálních specifikátorů“ nemají jasně vymezené hranice a je běžné, že naposledy zmiňované modální výrazy se spojují s infinitivy. (Grepl, Karlík, 1986:173-174)

M. Čechová je v rámci své knihy *Čeština-řeč a jazyk* ve výčtu modálních sloves oproti M. Greplovi s P. Karlíkem skoupější, považuje ze ně pouze *moci, smět, muset, mít* a *chtít* a nijak teorii dále nerozvádí. (Čechová, 1996:285)⁵

1.1.1.2. Predikát s fázovým slovesem

Fázová slovesa vyjadřují fázi děje významového slovesa, se kterým se pojí. V této kategorii se na konkrétních fázových slovesech M. Grepl s P. Karlíkem a M.

⁴ GREPL, M a Karlík, P. Skladba spisovné češtiny. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. ISBN 14-608-86

⁵ Čechová, Marie a kol. *Čeština - řeč a jazyk*. Praha: ISV, 1996.

Čechová shodují, shodně udávají slovesa *začít*, *přestat* a *zůstat*. (Grepl, Karlík, 1986:246; Čechová 1996:288)

1.1.2. Predikát verbonominální

Verbonominální predikát je tvořen podobně jako predikát verbální složený dvěma složkami, s tím rozdílem, že vedle slovesa, které je nositelem gramatických kategorií se objevuje druhá, jmenná část, která nese lexikální význam. Specifickou podskupinou verbonominálního predikátu je predikát se sponovým slovesem, o kterém se zmíním v následující kapitole. Poté již bude následovat podrobný popis verbonominálního predikátu se slovesem kategoriálním.

1.1.2.1. Predikát se sponovým slovesem

Sponové sloveso je takové sloveso, které spojuje jmenný predikát s podmětem. Pro sponové sloveso je charakteristický fakt, že má oproti slovesu plnovýznamovému oslabený lexikální význam a je pouze nositelem gramatických kategorií, přičemž význam spočívá na jmenné části konstrukce. Následující příklad je názornou ukázkou toho s jakými jmennými predikáty se sponové sloveso může konkrétně pojít. Kromě tučně vyznačených substantiv v instrumentálu (*držitelem*, *státním příslušníkem*) a adjektiva jmenného (*oprávněn*) se v jazyce můžeme setkat se spojením sponového slovesa se substantivem v nominativu (*být starosta*), adjektivem (*být nutný*), adverbium (*být nakřivo*), predikativem (*v pokoji je neútulno*) případně i s infinitivem (příslóví *loupit není koupit*), nebo vedlejší větou (*obloha byla, jako by ji vymetl*). (Grepl, Karlík, 1986:249)

Příklad:

„1. Tout transporteur de marchandises par route pour compte d'autrui qui est titulaire d'une licence communautaire et dont le conducteur, s'il est ressortissant d'un pays tiers, est muni d'une attestation de conducteur, est admis, aux conditions fixées par le présent chapitre, à effectuer des transports de cabotage.“

„1. Každý podnikatel v silniční nákladní dopravě provozující nákladní dopravu pro cizí potřebu, který je držitelem licence Společenství a jehož řidič, pokud je státním příslušníkem třetí země, má osvědčení řidiče, je oprávněn za podmínek stanovených v této kapitole provozovat kabotáž.“

Co se týče vymezení sponových sloves, nepadá v pracích různých českých lingvistů shoda. Například M. Grepl s P. Karlíkem považují za sponové sloveso *být* a

v určitých strukturách rovněž sloveso *mít*, které má oproti *být* sémantický příznak posidence. (Grepl, Karlík, 1986:245)

Příklad:

Dveře jsou dokořán.

Dveře máte dokořán.

Vaše dveře jsou dokořán.

Z těchto tří vět se sponovým slovesem se dají za sémanticky ekvivalentní považovat druhá a třetí, právě kvůli příznaku posidence, který v první větě chybí. Podle M. Čechové mohou být vedle zmiňovaného *být* a *mít* (které však považuje za sponové pouze v případech, kdy „je významově úplně prázdné a mohlo by být nahrazeno sponou *být*“) sponovými slovesy rovněž *stát se*, *zůstat* a *zdát se*. Zároveň zdůrazňuje, že všechna sponová slovesa mohou ze sémantického hlediska nabývat i plného lexikálního významu. (Čechová, 1996:288)

1.1.2.2. Verbonominální predikát s kategoriálním slovesem

Téma verbonominálního predikátu s kategoriálním slovesem (dále jen VNP) bylo v českém prostředí až do roku 2010 zpracováváno spíše okrajově. To se změnilo vydáním knihy Jana Radimského⁶, která tuto problematiku detailně mapuje, a proto se stane opěrným bodem pro následující kapitoly.

1.1.2.2.1. VNP ze syntakticko-sémantického hlediska

VNP je specifické syntaktické spojení s vlastními prediktabilními rysy, které je odlišují od frazeologismů i od volného spojení slovesa s objektem (Radimský J., 2010:157).

Ze sémantického hlediska můžeme určovat VNP pomocí toho, zda mají ekvivalentní syntetický predikát. To však platí pouze orientačně, protože za první některá VNP (např. *mít naději*) synonymum ve formě syntetického slovesa nemají, a přesto je považujeme za VNP a za druhé, jak píše J. Radimský a dokládá své tvrzení na příkladu, „při důsledné aplikaci kritéria „jednoslovného ekvivalentu“ na VNP bychom mohli říci, že spojení typu *vykonat rozsudek (smrti)* je verbo-nominálním predikátem proto, že k němu v češtině existuje jednoslovný ekvivalent *popravit*. Problém je v tom, že použité predikativní jméno (*rozsudek, rozsudek smrti*) samo o sobě neoznačuje stejný

⁶ Radimský, Jan. *Verbonominální predikát s kategoriálním slovesem*. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 2010. ISBN 978-80-7394-227-4

děj (či jeho výsledek) jako sloveso *popravit*; tento význam vzniká až ve spojení se slovesem *vykonat*.“ (Radimský J, 2010:159)

Následující odstavce budou rovněž vycházet z poznatků uvedených v kapitolách IV.2.2.-IV.2.9 knihy J. Radimského⁷.

„VNP má kompozicionální význam, ale podle pravidel specifických pro tuto jednotku.“ To znamená, že význam celku můžeme odvodit z významů jeho jednotlivých částí, ovšem musíme vzít v úvahu fakt, že význam kategoriálního slovesa v rámci VNP může být oproti jeho lexikálnímu významu posunutý. To však s přihlédnutím k tomu, že význam je nesen jmennou částí VNP není pro kompozicionalitu jeho významu rozhodující.

„Existuje silná vzájemná vazba kategoriálního slovesa a predikativního jména (obtížná pronominalizace jména, test otázkou), ale zároveň lze sloveso a jméno v rámci souvětí (ev. ještě širšího kontextu) oddělit.“ Možnost zeptat se na jméno doplňovací otázkou je v rámci VNP omezené. Protože VNP chápeme jako jednu jednotku, měli bychom se v doplňovací otázce ptát na VNP jako na celek. Pokud se chceme ptát pouze na jmennou část VNP, tedy objekt, můžeme tak činit pouze v případech, kdy se predikativní jméno v textu již vyskytlo a jeho vztah ke kategoriálnímu slovesu bude zřejmý. Druhá možnost se týká pouze kategoriálních sloves, která se jinak než v rámci VNP nevyskytují. Realizace pronominalizace jména je obtížná z toho důvodu, že právě jméno nese lexikální význam, a obtížně jej tedy můžeme nahradit zájmenem, abychom zachovali smysluplnost sdělení. Pronominalizace je možná pouze v případech, kdy je kategoriální funkce slovesa zřejmá.

„Kategoriální slovesa vytvářejí alternativní synonymní paradigmata.“ Na rozdíl od frazeologismů, které nepřipouštějí nahrazovat jednotlivé složky synonymy, VNP tuto možnost, i když značně omezenou, nabízejí. Ve výjimečných případech se dokonce jako synonymní kategoriální slovesa mohou uplatňovat jinak slovesa s významem opačným (např. *vydat-přijmout rozhodnutí*). Na tuto vlastnost VNP se zaměříme i v praktické části a zjistíme, do jaké míry jsou jmenné a slovesné složky VNP nahraditelné synonymy.

„Jméno a sloveso sdílejí valenční prvky, vytvářejí prediktabilní neprojektivní konstrukce.“ Nejvýraznějším rysem společné valenční a intenční struktury VNP je povinná koreference subjektů, tedy subjektu kategoriálního slovesa a subjektového

⁷Radimský, Jan. *Verbonominální predikát s kategoriálním slovesem*. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 2010. ISBN 978-80-7394-227-4

argumentu predikativního jména (viz test koreference subjektů, redukční test a test připojením slovesa v následující kapitole). Mezi podmětem kategoriálního slovesa a predikativním jménem nenajdeme z formálního hlediska žádnou syntaktickou vazbu, nicméně na úrovni intenční struktury taková vazba existuje. Sdílení valenčních prvků kategoriálních konstrukcí kauzativních, nenominativních a konverzních, které je v knize rovněž popsáno (str. 169), zde rozvádět nebudeme.

„Mezi jménem a slovesem může existovat i afinita mimovalenčních prvků (adverbiální/adjektivní modifikátory).“ Vzhledem k tomuto tématu autor přejímá několik hypotéz různých lingvistů, kteří se touto tematikou zabývali a to konkrétně, od Evy Macháčkové⁸, že adverbium se syntakticky vztahuje k VNP jako k celku, ovšem toto tvrzení lze jen těžko empiricky ověřit, zadruhé, že predikativní substantiva ve VNP lze rozvíjet jen „jistými typy adjektiv, zpravidla adjektivy hodnotícího, kvalifikujícího významu (*dávat dobré rady*) a nakonec, že některá adjektivní doplnění jsou obligatorní (*mít šťastný konec*). Z prostředí italského přebíráme domněnky, že „predikativní jména lze rozvíjet adjektivy, která odpovídají adverbium u predikátu slovesného⁹, či kategoriálního slovesa.¹⁰“ Pro poslední dvě zmíněné hypotézy je nezbytná existence derivačního vztahu mezi adjektivem a adverbium a předpoklad, že adjektivum netvoří s predikativním jménem frazeologismus s nekompozicionálním významem (příklad Evy Macháčkové *tupý stříh*/**tupě stříhat*).

1.1.2.2.2. Testy pro určování VNP

Abychom mohli VNP podrobně zkoumat, musíme si nejprve vytyčit postupy, podle kterých budeme určovat, zda se v daném případě jedná o VNP, či nikoli. Již nyní si stanovíme, že při definování VNP v praktické části budeme postupovat od predikativního jména ke kategoriálnímu slovesu. Rovněž v této kapitole o testech, které nám pomohou při určování VNP, budeme vycházet převážně z výše jmenované knihy J. Radimského a článku stejného autora *Vers une description des prédicats analytiques*¹¹, konkrétně ze čtvrté kapitoly *Les tests permettant d'identifier le prédicat analytique*.

⁸ Macháčková, Eva. *Analytická spojení typu sloveso+abstraktní substantivum*, Praha, Ústav pro jazyk český, ČSAV, 1979. Kandidátská práce

⁹ Cantarini, Sibilla. *Costrutti noc verbo supporto. Italiáni e tedesco a confronto*. Bologna, Patron, 2004.

¹⁰ La Fauci Nunzio, Mirto Ignazio. *FARE. Elementi di sintassi*. Pisa. Edizioni ETS, 2003.

¹¹ Radimský, Jan. „Vers une description des prédicats analytiques.“ *La linguistique*, 2012/1 Vol. 48, p. 51-81. DOI : 10.3917/ling.481.0051

a) Redukční test (*test de l'effacement du verbe support*)

Redukční test spočívá ve vypuštění slovesa z věty. Pokud se jedná o sloveso kategoriální, pak se sémantický vztah jednotlivých částí věty po jeho vypuštění nemění, můžeme ztratit pouze informace o některých gramatických kategoriích slovesa, např. čas či způsob. Naopak pokud je sloveso plnovýznamové a my jej vypustíme, smysl věty se zásadně změní. „Redukční test ověřuje, že kategoriální sloveso nevnáší do VNP vlastní lexikální sémantiku a predikativní jméno má vlastní intenční pole, které může samo o sobě valenčně realizovat.“ (Radimský, 2010:54)

Příklad vypuštění kategoriálního slovesa:

Les travailleurs courent un risque de sécurité.¹²

Le risque de sécurité que les travailleurs courent.

Le risque de sécurité des travailleurs.

Příklad vypuštění plnovýznamového slovesa:

La multiplication des copies augmente le risque d'abus.

Le risque d'abus que la multiplication augmente.

**Le risque d'abus de la multiplication.*

b) Test připojením slovesa (*le test par „l'ajout“ d'un verbe*)

Princip tohoto testu je totožný s principem redukčního testu, ale jeho postup je obrácený, tedy postupuje se směrem od konstrukce bez zkoumaného slovesa, které se připojí až ve druhém kroku. Pokud je jím sloveso kategoriální, význam výchozí věty se nezmění. Pokud má zkoumané sloveso naopak charakter plnovýznamový, smysl věty se logicky změní.

Příklad připojení kategoriálního slovesa:

La mesure de la Commission est discutable.

La mesure que la Commission a adopté/pris/arrêté est discutable.

Pokud zůstaneme u stejné výchozí věty, potom připojením plnovýznamového slovesa, které změní smysl původní věty bude například:

La mesure que la Commission a rejeté est discutable.

¹² Téměř všechny použité příklady se objevily v některém z právních dokumentů studovaných v praktické části této diplomové práce, případně jsou vymyšleny tak, aby odpovídaly odbornému stylu.

c) Test koreference subjektů

Test koreference subjektů, který vychází z lexikogramatické školy a konkrétně je spjat se jménem Maurice Grosse¹³, „ověřuje vzájemnou propojenost intenčního pole predikativního jména s valenčním polem kategoriálního slovesa. Nejlepší výsledky dává v nejzávažnější syntaktické pozici – v pozici subjektu kategoriálního slovesa.“ (Radimský, 2010:55). Koreferenci subjektů si můžeme ověřit „redukčním testem, nebo záměrným vložením jiného argumentu do příslušné valenční pozice.“ (Radimský 2010:168) Zjednodušeně řečeno, syntaktický podmět kategoriálního slovesa se musí shodovat se sémantickým podmětem predikativního jména:

Příklad vložení jiného argumentu:

*La Commission a adopté une disposition *du Conseil.*

d) Dvojitá analýza

Dvojitá analýza je specifickou vlastností vět s kategoriálním slovesem. Poprvé ji popsal M. Gross v roce 1976. Její podstatu, která spočívá v možnosti větu s kategoriálním slovesem analyzovat dvojitým způsobem předvedeme na následujícím příkladu z odborného stylu, který si systémově odpovídá s příkladem použitým v knize J. Radimského. Pro ověření analýzy použijeme test relativizace:

1) [L'agent] N [[a effectué] V [le contrôle sur place] SP]. SV

2) [L'agent] N [[a effectué] V [le contrôle] N [sur place] SP] SV.¹⁴

1)

a effectué
|
le contrôle
|
sur place

2)

a effectué
/ \
le contrôle *sur place*

Test relativizace věty s kategoriálním slovesem:

L'agent a effectué le contrôle sur place.

Le contrôle sur place, que l'agent a effectué.

Le contrôle, que l'agent a effectué sur place.

¹³ Gross, Maurice. *Les bases empiriques de la notion de prédicat sémantique*. Langage 63, Paris, Larousse, 1981.

¹⁴ Použité zkratky: N-substantivum, V-sloveso, SP-předložková fráze, SV-slovesná fráze

Test relativizace věty s plnovýznamovým slovesem:

L' autorité compétente a facilité le contrôle des établissements.

Le contrôle des établissements que l' autorité compétente a facilité.

**Le contrôle, que l' autorité compétente a facilité des établissements.*

1.1.2.2.3. Jmenná část VNP

Predikativní jméno je nositelem lexikálního a sémantického významu. Jediná vlastnost, která mu oproti slovesem vyjádřenému predikátu chybí, je neschopnost časování a označení osoby.

J. Radimský definuje predikativní jméno takto: „Substantiva mohou fungovat jako predikát, přinejmenším v tom smyslu, že mohou vyjadřovat události (děje, stavy) a mohou ve svém intencním poli vázat argumenty. K predikativním substantivům se zařazují především jména deverbální (tzv. „nominalizace“), dále deadjektivní a okrajově též jména jiná, jako například podle Evy Macháčkové (1979:55)¹⁵ stavy a nálady přírody (*povodeň, chladné počasí*), fyzikální jevy (*ticho, tma, teplo*) či obecně významy mající průběh (*podzim, vhodný okamžik*).“ (Radimský, 2010:57)

Vzhledem k povaze textů zkoumaných v praktické části této práce předpokládáme, že se budeme potýkat především se jmény deverbativními a deadjektivními, tedy jmény odvozenými.

1.1.2.2.3.1. Deverbativní substantiva

Deverbativní substantiva tvoří skupinu jmen, která jsou odvozena od slovesa.

1.1.2.2.3.1.1. Dělení deverbativních substantiv

Teoreticky můžeme predikativní jména dělit podle slovtvorné přípony na jména verbální (odvozená pomocí *-ní* a *-tí*, např. *hodnocení*) a dějová (odvozená pomocí jiných prostředků než příponami *-ní* a *-tí*, např. *průzkum*).

Lingvista D. Šlosar klasifikuje v kapitole Slovtvorba v rámci *Příruční mluvnice češtiny*¹⁶ deverbativní substantiva ze sémantického hlediska následovně:

- jména činitelská (pojmenování osob na základě činnosti, kterou vykonávají, např. *zaměstnavatel, dozorce, prodavač*),

¹⁵ Macháčková, Eva. *Analytická konstrukce typu sloveso+abstraktní substantivum*. Praha, 1979.

¹⁶ ŠLOSAR Dušan, Slovtvorba. In: KARLÍK Petr et al., *Příruční mluvnice češtiny*. Praha, Nakladatelství Lidové noviny, 2003 s. 109-226

- názvy prostředků činnosti (neživotné substance, pomocí nichž někdo vykonává činnosti vyjádřené slovním základem, např. *vyšilač, mýdlo*),
- názvy výsledků děje (většinou neživotné substance, které vznikají v důsledku činnosti či děje, např. *posudek, vyhláška*),
- názvy dějů (pojmenování činností, popř. stavů jako entit, např. *svítání, východ*).

Pro účely této diplomové práce budeme rozlišovat deverbativní substantiva dějová a verbální, rezultativní a konkrétní, která stručně definujeme v následujících podkapitolách.

1.1.2.2.3.1.2. Dějové a verbální substantivum

Z hlediska sémantického verbální jména „vykazují vyšší míru procesuálního významu a nižší míru druhotných významů nedějových“ (Radimský J., 2010:64). M. Jelínek¹⁷ se o problematice verbálních a dějových jmen vyjadřuje takto: „Chápeme-li jistý děj jako předmět (substanci), zvolíme k jeho pojmenování podstatné jméno dějové, a to buď slovesné (např. *orání*), nebo dějové v užším smyslu (např. *orba*). Podstatná jména slovesná se vyznačují poměrnou pravidelností tvoření a odvozují se běžně od převážné většiny sloves. (...) Po stránce gramatické však patří nesporně ke jménům podstatným.“ Ve své příspěvku *Jména dějová*¹⁸ tentýž autor o verbálních substantivech zakončených na *-ní, -tí* říká, že zachovávají vid slovesa, od kterého byly odvozeny. Z toho vyplývá, a potvrzuje to i J. Radimský (Radimský J., 2010:62), že jedno české sloveso může být základem pro dvě substantiva verbální (dokonavé/nedokonavé) a jedno sloveso dějové (+v některých případech jméno konkrétní).

Příklad z praxe: *riskování – risknutí – risk – riziko*

V praxi se ale většinou nesetkáme s takovou řadou deverbativních substantiv, některá mohou v systému chybět úplně a některá mohou naopak zastávat více funkcí (např. *rozhodnutí* jako jméno verbální dokonavé, dějové i konkrétní).

1.1.2.2.3.1.3. Rezultativní substantiva

Substantiva rezultativní jsou jména, která mohou označovat jak děj, tak jeho výsledek (např. *hodnocení*). Opět vycházíme z díla M. Jelínka, když konstatujeme, že rezultativa můžeme rozdělit do dvou skupin, a to „jména označující konkrétní věci a

¹⁷ Jelínek, Milan: *Podstatná jména slovesná se zvrtným zájmenem*. Naše řeč, ročník 46 (1963), číslo 5. Dostupné na: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=4975>

¹⁸ Jelínek, Milan: *Jména dějová*. In: *Tvoření slov v češtině 2. Odvozování podstatných jmen* (red. F. Daneš, M. Dokulil, J. Kuchař). Academia, Praha 1967, s. 562-653.

výsledky různých druhů duševní činnosti.“ Příklady první podskupiny rezultatív jsou jména jako *tisk, sbírka, nápis* či *posudek*, u druhé podskupiny zmiňme například *myšlenka, projev, prosba* či *představa*.

Na tomto místě je důležité podotknout, že substantiva rezultatívní a dějová nemají jasně vymezené hranice, ba právě naopak, jméno, které označujeme primárně za dějové může mít rezultatívní význam (např. již zmíněné *hodnocení*).

1.1.2.2.3.1.4. Konkrétní substantiva

Kategorie konkrétních substantiv postihuje všechna podstatná jména, která označují to, co můžeme smyslově vnímat. Podskupina konkrétních predikativních jmen nebyla dlouho brána vůbec v potaz, například G. Gross viděl mezi jménem konkrétním a predikativním jasnou hranici.

Zde cituji příklad, který zmiňuje v souvislosti s opozicí konkrétního a predikativního jména G. Gross ve svém článku *Pour un bescherelle des prédicats nominaux*¹⁹:

Paul a donné un bonbon à Jean. - Paul dal Jeanovi bonbon.

Paul a donné une gifle à Jean. - Paul dal Jeanovi facku.

V první větě je predikátem sloveso *dát*, které má tři argumenty (*Paul, bonbon, Jean*). Predikátem druhé věty je substantivum *facka*, která má dva argumenty (*Paul a Jean*) a sloveso *dát* je pouze podpurné. Tyto dvě věty jsou z hlediska syntaktické struktury odlišné.²⁰ (Gaston G.,2004:346)

Vyvstává otázka, zda může konkrétní jméno plnit i funkci predikativního jména. Podle J. Radimského tato možnost existuje. Konkrétní predikativní jména dělí do následujících podskupin, které doslovně citujeme:

- psané dokumenty, zejm. právní povahy (*rozsudek, sdělení, povolení*);
- ikonická jména (*fotografie, portrét, obraz*);
- relační jména (*přítel, otec, syn, jméno, hranice*), která ve spojení se slovesem *mít* úspěšně podstupují redukční test i test koreference subjektů;

¹⁹ Gross, Gaston: Pour un bescherelle des prédicats nominaux. *Linguisticae Investigationes*, vol. 27, no.2 Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 2004, s. 343-358

²⁰ Přeloženo z originálu: „Dans la première phrase, le prédicat est le verbe donner qui a trois arguments (Paul, bonbon, Jean). Le prédicat de la seconde est le substantif gifle avec deux arguments (Paul et Jean) et donner est le support d'actualisation. Les deux phrases sont différentes du point de vue de leur structure syntaxique.“

- jména, která jsou vnitřním předmětem daného slovesa. Podle analýz I. Mirta (2010) vykazují konstrukce s vnitřním předmětem („cognate object“) typu *dát dar* všechny vlastnosti VNP. Nemusí jít pochopitelně vždy o jména s významem konkrétním (např. *žít šťastným životem, prožít šťastný život*)

1.1.2.2.3.2. Deadjektivní substantiva

Deadjektivní substantiva jsou, jak již z jejich názvu vyplývá, jména odvozená od adjektiv. Stejně jako jména deverbativní, i tuto skupinu substantiv dělí D. Šlosar ze sémantického hlediska, a to konkrétně na tyto dvě podskupiny:

- názvy nositelů vlastností (pojmenování konkrétních substancí na základě vlastnosti nebo vztahu vyjádřeného adjektivem, např. *hříšník, lakomec, centrála*),
- názvy vlastností (pojmenování, která vlastnost či vztah, vyjádřené fundujícím adjektivem, chápané jako příznak substance, převádějí do slovního druhu substantiv, přičemž se příznak pouze emancipuje od svého nositele a chápe se jako nezávislý, např. *chudoba, autonomie*)

Podle J. Radimského se jako predikativní jména uplatňují substantiva z druhé jmenované skupiny deadjektivních substantiv, což dokazuje redukčním testem jména *kritičnost*, my jako příklad zvolíme upravenou větu s VNP, která se vyskytla ve studovaných právních textech:

Úvěrová instituce *nabude angažovanosti* vůči mateřskému podniku.

Angažovanost, kterou úvěrová instituce *nabude* vůči mateřskému podniku.

Angažovanost úvěrové instituce vůči mateřskému podniku.

1.1.2.2.4. Slovesná část VNP

Jmennou složku VNP jsme si již vymezili, zbývá nám tedy ještě definovat část slovesnou, tedy kategoriální (neboli podpůrné) sloveso.

Definice kategoriálního slovesa podle M. Riegela v *Grammaire méthodique du français*²¹ je následovná: „kategoriálními slovesy se rozumí slovesa jako *faire, donner, mettre*²² atd., která se vedle svého běžného použití mohou pojit se substantivem,

²¹ RIEGEL M. et al. *Grammaire méthodique du français*. Paris: Quadriage / PUF, 2004.

²² Záměrně neuvádíme příklady přeložené, neboť nejpoužívanější kategoriální slovesa ve francouzštině a v češtině si neodpovídají, z toho důvodu by bylo jejich přeložení zavádějící.

adjektivem nebo předložkovou frází a tvořit tak komplexní ekvivalentní formu slovesa.
23«

„Pojem kategoriálního slovesa neodkazuje primárně k určité skupině konkrétních sloves, ale ke specifickému kategoriálnímu užití (teoreticky libovolného) slovesa. Sloveso plní kategoriální funkci tehdy, když (pouze) aktualizuje dějový význam predikativního jména, tj. nemění sémantický invariant; proto jej lze vypustit v redukčním testu. Kategoriální sloveso sdílí s predikativním jménem argumenty, což se syntakticky projevuje jako koreference (inalienabilita) subjektů.“ (Radimský J., 2010:107)

Hlavní vlastnosti kategoriálního slovesa jsou podle G. Grosse²⁴ tyto:

- aktualizují predikativní jméno, nemají predikativní funkci,
- mohou být z věty odstraněna, aniž by se vytratil její smysl,
- nominalizace slovesa v jeho kategoriálním významu není možná, kromě výjimky *prendre*, které může být nominalizováno, ovšem nesmí na sebe vázat argumenty (*la prise de décision *de partir*)
- kategoriální slovesa aktualizují predikativní jména, a tak vyjadřují rovněž aspektové vlastnosti jména

1.1.2.2.4.1. Třídění kategoriálních sloves

Způsob třídění slovesné složky VNP převezmeme opět od J. Radimského (přičemž o kategoriálním slovesu konverzním a kauzativním se poprvé zmiňoval G.Gross v knize *Les constructions converses du français* (1989)), který vymezuje kategoriální slovesa podle toho, který argument se v rámci VNP bude uplatňovat jako syntaktický subjekt. Kategoriální slovesa tedy podle tohoto kritéria dělíme na:

- základní (v pozici syntaktického subjektu se realizuje subjektový argument)
Komise vydala rozhodnutí.
- konverzní (v syntaktické pozici subjektu se realizuje jeden z objektových argumentů)
Soud udělil obžalovanému podmínku. - Obžalovaný dostal od soudu podmínku.

²³ Přeloženo z originálu: On appelle *verbes supports* des verbes comme *faire, donner, mettre*, etc., qui, à côté de leurs emplois ordinaires, se combinent avec un nom, un ajectif ou un groupe prépositionnel pour construire une forme complexe fonctionnellement équivalente à un verbe.

²⁴ Gross, Gaston: *Prédicats nominaux et compatibilité aspectuelle*. Langages 121, Paris, Larousse, 1996. str. 54-72.

- kauzativní (v pozici syntaktického subjektu se realizuje argument-kauzátor, který není argumentem dějového jména)
Členské státy mají na uplatnění směrnice lhůtu tři měsíce. - Komise poskytla členským státům na uplatnění směrnice lhůtu tři měsíce.
- nenominativní (v pozici syntaktického subjektu není žádný argument)²⁵
Analýza byla provedena na reprezentativním vzorku.

Kromě tohoto základního dělení hovoří J. Radimský tentokrát s odkazem na M. Grosse o kategoriálních slovesech základních a rozšiřujících, které k těm základním mohou přidávat *povahodějové a expresivní významy*.

Povaha slovesného děje je oblast, kterou mohou kategoriální slovesa i přes svou sémantickou vyprázdňenost ovlivňovat. Podle M. Grosse může modifikace povahy slovesného děje ovlivňovat fázovost děje a jeho kvantitu. (1998:27) Zároveň platí, že kategoriální slovesa jsou sice redukčním testem odstranitelná, nicméně spolu s nimi se vytratí i informace o povaze děje.

Kromě povahodějových vlastností mohou ze sémantického hlediska různá kategoriální slovesa rozlišovat jemné významové rozdíly na úrovni stylistické (J. Radimský v této souvislosti dává příklad *dát facku X uštědřit/ vlepít/ vrazit/ vytnout facku*).

Z hlediska valenčních doplnění můžeme dělit kategoriální slovesa na monovalentní (predikativní substantivum se nachází v pozici subjektu, *rozhodnutí bylo přijato*), bivalentní (jednu pozici obsazuje predikativní substantivum a druhou agent, *rada přijala rozhodnutí*) a trivalentní (kromě predikativního substantiva a agenta se uplatňuje třetí participant, většinou ve funkci příjemce (*komise poskytla radu členskému státu*)).

²⁵ Podle J. Radimského lze nenominativní strukturu lze tvořit pomocí neosobního slovesa (*došlo k výbuchu*), speciálního kategoriálního slovesa (*Navýšení rozpočtu proběhlo hladce*) nebo pasivem základního kategoriálního slovesa, pokud je v základním VNP predikativní jméno v akuzativu (*Navýšení rozpočtu bylo provedeno okamžitě*)

2. Funkce VNP v právním stylu

Druhá podkapitola teoretické části této diplomové práce se bude zabývat právním jazykem a jeho jazykovými zvláštnostmi, zejména s přihlédnutím k použití verbonominálních konstrukcí v rámci evropských legislativních textů zkoumaných v praktické části.

2.1. Právní jazyk

Hlavní rozdíl mezi jazykem právním a jazyky různých jiných odborných oblastí jako je například medicína či biologie spočívá v tom, že právo je velice úzce spjato s historickým a kulturním vývojem konkrétního státu a jeho právním systémem. Tato rozdílnost se následně odráží v syntaktické a stylistické rovině právního textu.

„Právní jazyk je z funkčního hlediska prostředkem komunikace v rámci práva jako normativního systému. Ze systémového hlediska je součástí každého spisovného jazyka. Z obsahového hlediska je právní jazyk znakový systém, kde za jednotlivé znaky pokládáme jednotlivá slova (právní termíny), slovní spojení (ustálené obraty – jazykové šablony) nebo celé věty. Právní jazyk nevystupuje jako prostředek komunikace v pravém slova smyslu, ale prostřednictvím právních projevů, jakožto konkrétní realizace právního jazyka. Právním projevem se přitom rozumí jakýkoliv mluvený nebo psaný projev, který může přenést právní informaci. Právní projev je realizací právního jazyka.“ (Tomášek, 1998:22)²⁶

2.2. Lingvistické hledisko vypracovávání právních předpisů

V rámci legislativních pravidel ČR²⁷ jsou ve článku 40 „Terminologie v právním předpisu“, který se zabývá jazykovou stránkou právních předpisů ČR, vytyčena následující pravidla jejich tvorby:

- právní předpis musí být terminologicky jednotný,
- cizích slov lze použít jen výjimečně, jsou-li součástí užívané právní terminologie, nebo užívá-li se jich běžně v jazyce upravovaného oboru a nelze je dost vhodně nahradit českým pojmem,
- v textu právního předpisu se používá oznamovacího způsobu přítomného času, zpravidla jednotného čísla.

²⁶ Tomášek, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Linde, 1998. ISBN: 8072011251

²⁷ Dostupné na <http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/dokumenty/legislativni-pravidla-vlady-91209/>

Co se týče evropské legislativy, v roce 2008 byla vydána Společná praktická příručka k redakci právních předpisů Společenství²⁸, podle které by se při vytváření evropské legislativy měla z lingvistického hlediska dodržovat následující pravidla:

- znění právního aktu musí být jasné, jednoduché a přesné,
- autor by měl formulovat legislativní záměr v jednoduchých pojetích, v co největší možné míře používat běžný jazyk,
- redakce právních předpisů Společenství odpovídá typu daného aktu, zejména tomu, zda je právně závazný, či nikoli,
- výběr sloves a časů se v různých aktech a jazycích liší,
- při redakci aktu se bere ohled na osoby, na něž se akt má vztahovat, jakož i na osoby pověřené uplatňováním daného aktu,
- autor by se měl vyvarovat používání příliš dlouhých článků a vět, složitých souvětí, žargonu, módních slov a nadměrného užívání zkratk, měl by naopak dodržovat mluvnickou správnost a interpunkční pravidla za účelem usnadnění pochopení a překladu textu do jiných jazyků,
- je třeba přihlížet k mnohojazyčnosti právních předpisů Společenství,
- eliptické a zkratkovité vyjadřování je nežádoucí,
- je třeba si uvědomit, že některé výrazy v jednom jazyce nemají ekvivalent v jiných jazycích Společenství (např. francouzské *sans préjudice*)

Kromě těchto vybraných základních pouček tato třiaosmdesátistránková příručka obsahuje velké množství článků týkajících se formálních náležitostí evropských legislativních aktů, jejich členění a v neposlední řadě také vzory právních aktů, tak, jak by měly být redigovány.

2.3. Překlad evropské legislativy

Podobně jako samotné vytváření evropských legislativních dokumentů, má Evropská unie ošetřenou i oblast jejího překládání do různých jazyků členských států. Konkrétně pro češtinu se jedná především o dokument *Základní pravidla pro překlad dokumentů EU do češtiny*.²⁹ Překladatelům evropské legislativy je nápomocný zejména tím, že předkládá ucelený přehled nejdůležitějších zásad a informačních zdrojů, které

²⁸Celý název: *Společná praktická příručka Evropského parlamentu, Rady a Komise pro osoby podílející se na redakci právních předpisů v orgánech Evropského společenství*. Lucemburk, 2008. Úřad pro úřední tisky Evropských společenství. ISBN 978-92-79-07807-1

²⁹ dostupný na:

http://ec.europa.eu/translation/czech/guidelines/documents/handbook_translation_czech_cs.pdf

zajistí nejen návaznost a kohezi jednotlivých textů, ale především ušetří při překládání práci.

Kromě obecných zásad odborného překladu (jednoznačnost, přesnost, ustálenost a jednotnost používání termínů, srozumitelnost a neexpresivnost) příručka upozorňuje na požadavek, aby přeložené texty stylisticky odpovídaly českým právním předpisům (zejména se jedná o používání přítomného nebo budoucího dokonavého tvaru sloves v normativní části aktu) (str. 3).

Důraz je kladen rovněž na formu překladu právních předpisů, která by se měla striktně držet originálu, a to i v případech, kdy by za jiných okolností překladatel například z důvodu dlouhého komplikovaného souvětí v originále přistoupil při překladu k jeho rozdělení, případně přeformulování. Logicky je překladateli zapovězeno jakkoli měnit strukturu textu, rozdělení do kapitol či do odstavců.

2.4. Předpokládané důvody výskytu VNP v právních textech

V předcházejících odstavcích jsme se již dotkli hlavních zásad právních textů, se kterými úzce souvisí výběr jazykových prostředků. Důležitým rysem legislativních a všeobecně právních dokumentů je tendence k multiverbizaci, jejíž formou jsou i námi zkoumané verbonominální predikáty. Předpokládáme několik důvodů, proč by se v právním stylu měly objevovat VNP na úkor syntetických predikátů. Tyto domněnky si ověříme v praktickém výzkumu ve druhé části práce.

Prvním typem vět, kde předpokládáme výskyt VNP by mohly být věty, u nichž uplatnění syntetického predikátu není možné z důvodu, že se jedná o sloveso tranzitivní, ale ve větě se žádný předmět nevyskytuje (např. v neoborném jazyce *koupit X udělat nákup*).

Je rovněž možné, že analytických predikátů bude užito tam, kde syntetický predikát není systémově možný (např. *mít naději*).

V *České mluvnici* z roku 1970³⁰ se Alois Jedlička zmiňuje o určitých významových nuancích, které mohou multiverbizační pojmenování, a tedy i analytický predikáty oproti syntetickým predikátům vyjadřovat. „Mezi multiverbizačním pojmenováním víceslovným typu provést průzkum a jednoslovným pojmenováním prozkoumat je jemný rozdíl významový: víceslovné pojmenování provést průzkum pojmenovává na rozdíl od pojmenování jednoslovného složitější akci, propracovanou a

³⁰ HAVRÁNEK, Bohuslav – JEDLIČKA, Alois: *Česká mluvnice*. Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1970.

organizovanou.“ (Jedlička, 1970:80) Na základě této hypotézy se domníváme, že v rámci studovaných textů alespoň na jeden takový případ narazíme.

Čím vyšší a odbornější styl, tím vyšší výskyt nominálního vyjadřování. To je pravidlo, které v češtině platí. Evropské legislativní dokumenty, které budeme v této diplomové práci zkoumat bezesporu odborné jsou. Nicméně se můžeme ptát, jak velký vliv na výskyt analytických predikátů může mít fakt, že původně nejsou v češtině napsané, ale přeložené z jiných jazyků. Konkrétně co se týče legislativních textů Evropské unie, v brožuře Evropské komise *Translating for a multilingual community* se můžeme dočíst, že v roce 2008 bylo 72,5% všech unijních legislativních dokumentů napsáno v angličtině, 11,8% ve francouzštině, 2,7% v němčině a 13% v jiném jazyce³¹.

V následujících kapitolách zabývajících se praktickým výzkumem verbonominálního predikátu si ověříme, zda naše hypotézy byly správné.

³¹ *Translating for a multilingual community*, s.7, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009. ISBN 978-92-79-09623-5

3. Praktická část

Před vlastním výzkumem jednotlivých VNP budou v této části práce vysvětleny základní pojmy, uvedeny důležité technické parametry zkoumaného korpusu a přiblížena metodika postupu vzniku této výzkumné části diplomové práce.

Výstupem praktické části práce bude francouzsko-český slovníček zkoumaných VNP (str. 77).

3.1. Jazykový korpus

Pro to, abychom mohli empiricky zkoumat konkrétní jazykové jevy, v našem případě problematiku verbonominálního predikátu s kategoriálním slovesem, je nutné sestavit si vhodný jazykový korpus textů. Jazykový korpus je rozsáhlý soubor elektronických textů, F. Čermák jej definuje jako „vnitřně strukturovaný, unifikovaný a obvykle i oindexovaný a ucelený rozsáhlý soubor elektronicky uložených a zpracovávaných jazykových dat většinou v textové podobě, organizovaný se zřetelem k využití pro určitý cíl, vůči němuž pak je také považován za reprezentativní“ (Čermák, 1995:119)³².

Jazyková data jsou v korpusu zobrazena v přirozeném prostředí a s konkrétními kontexty, a proto je možné je objektivně analyzovat. Díky velkému rozsahu jazykových dat můžeme zkoumat použití jazykových jednotek v praxi při zajištění minimálního rizika, že se setkáme s převahou okrajových a zvláštních užití. (Čermák, 1995).

3.2. Technické parametry zkoumaného korpusu

Pro účely této diplomové práce jsme pracovali se specializovaným korpusem CORTE, což je francouzsko-český jazykový korpus, který se začal vytvářet v roce 2005 na Ústavu romanistiky Pedagogické (později Filozofické) fakulty JČU. Je složen z textů z různých odvětví legislativy Evropské unie. V podobě, ve které jsme jej měli k dispozici čítal korpus 2 190 496 slov v češtině a 2 865 704 slov ve francouzštině. Texty pocházely ze dvaadvaceti různých oblastí evropské legislativy a celkem se jednalo o 583 dokumentů o rozsahu od zhruba půl strany až po stočtyřiaadvacetistránkový dokument.

³² Čermák, F.: *Jazykový korpus: Prostředek a zdroj poznání*. Slovo a slovesnost 56, 1995, č. 2, s. 119–140.

Co se týče povahy textů, jsou v korpusu zastoupeny tyto typy dokumentů: nařízení (142), rozhodnutí (135krát), směrnice (119krát), stanovisko (33krát), návrh (32krát), sdělení (29krát), dohoda (26krát), doporučení (12krát), společný postoj (11krát), zpráva (11krát), rámcové rozhodnutí (10krát), společná akce (9krát), úmluva (5krát), akt (4krát), zelená kniha (3krát), závěrečná zpráva (1krát) a protokol o úmluvě (1krát). Z hlediska zaměření dokumentů jich nejvíc (73) pochází z oblasti 19.30. *Policejní spolupráce, soudní spolupráce v trestních věcech a celní spolupráce, podoblast 19.30.10. Policejní spolupráce.*

3.3. Realizace výzkumu

Samotný výzkum probíhal v několika základních krocích. Prvním bylo nahrání korpusu CORTE do vhodného korpusového manažeru, který by umožnil co nejsnadnější vytipování verbonominálních konstrukcí. Nabízela se dvě řešení, prvním bylo využití programu ParaConc, vícejazyčný konkordační program pro vytváření a prohlížení paralelních korpusů, jehož velkou nevýhodou, která se v kontextu této diplomové práce ukázala jako zásadní, však byl fakt, že slova v něm nejsou tagována³³ a tematizována.³⁴ Z tohoto důvodu jsme nakonec sáhli po programu Sketch Engine.

3.3.1. Sketch engine

Sketch Engine³⁵ je webové rozhraní, které umožňuje vyhledávání v jazykových korpusech. Jeho výhody jsou především možnost vyhledávat různé tvary zadaných pojmů v kontextu, možnost přesně zjistit odkud bylo dané slovo převzato, jaká je frekvence jeho výskytu v textu atd. V rámci Sketch Engine je možné pracovat s více než stovkou již vytvořených korpusů ve 42 různých jazycích. Placený přístup umožňuje navíc i sestavení vlastního korpusu, čehož jsme pro náš výzkum využili.

Sketch Engine nabízí mimo běžných funkcí konkordance, třídění a filtrování, také praktické možnosti Word Sketch, Tezaurus a Sketch Difference. Výsledky hledání jsou zobrazeny spolu se statistickými parametry a názvem textu, odkud zobrazené slovo či slovní spojení pochází. Word Sketch je funkce, která umožňuje zobrazení kolokací daného slova. Kolokace jsou rozděleny podle syntaktických vztahů do jednotlivých kategorií, např. *modifier* (zobrazuje shodné přívlastky), *sujet de* (zvolené slovo je

³³ Přiřazení odpovídajícího slovního druhu

³⁴ Proces hledání základního tvaru slova

³⁵ Dostupný na: <http://www.sketchengine.co.uk/>

podmětem pro sloveso), *objet de* (zvolené slovo je předmětem ve 4. pádě pro sloveso). Poslední dvě jmenované kategorie budou pro náš výzkum stěžejní. Funkce Tezaurus dovoluje ve Sketch Engine vyhledávat podobná slova a díky funkci Sketch Difference můžeme porovnávat rozdíly v kolokacích u dvou vybraných slov.

3.3.2. Samotný výzkum

Po zaregistrování se na stránkách Sketch Engine a zaplacení ročního poplatku jsme mohli nahrát francouzskou část jazykového korpusu CORTE do programu Sketch Engine a poté nám již nic nebránilo začít se věnovat vlastnímu výzkumu. Jak již bylo předesláno, rozhodli jsme se postupovat směrem od substantiva ke slovesu, tudíž jsme si pomocí funkce „seznamy slov“ nechali zobrazit nejprve všechna substantiva obsažená v korpusu seřazená sestupně od maximální frekvence a následně z nich vybrali ta, která se mohou pojít s kategoriálními slovesy a tvořit tak VNP. Ve výsledku z této analýzy vzešlo 18 substantiv seřazených sestupně podle počtu jejich výskytů v korpusu:

Mesure, disposition, information, application, accord, décision, demande protection, convention, contrôle, proposition, évaluation, risque, transport, effet, question, surveillance, analyse.

Dalším podstatným a časově náročným úkolem bylo za pomoci funkce Word Sketch a testů používaných k určení VNP (kapitola 1.1.2.2.2., str. 7) definovat kategoriální slovesa, se kterými se vybraná predikativní jména pojí. Výsledkem tohoto zkoumání je celkem 50 VNP (viz Francouzsko-český slovníček studovaných VNP na straně 77). Následně bylo potřeba jednotlivé VNP v různých tvarech tak, jak je zobrazil Sketch Engine, vkládat do programu pro vytváření a prohlížení paralelních korpusů ParaConc³⁶, který nám umožnil porovnávat francouzské a české verze studovaných verbonominálních konstrukcí a jejich kontexty.

U každého zkoumaného predikativního jména budou uvedeny tyto základní informace : možné české ekvivalenty podle překladového slovníku³⁷, počet výskytů

³⁶ Podrobnější informace o programu a práci s ním jsou k nalezení ve starších bakalářských pracech vedených na Ústavu romanistiky FF JČU zabývajících se českou a francouzskou terminologií v evropských legislativních textech

³⁷ Autorský kol. pracovníků Lingea s.r.o. *LINGEA francouzsko-český česko-francouzský velký slovník*. Lingea s.r.o., 2007. ISBN 978-80-87062-05-0

jména v korpusu a přehledná tabulka jejíž základ tvoří zkoumaný VNP³⁸, číselný údaj o jeho absolutní frekvenci v korpusu a uplatněné české překlady. Následuje analýza jednotlivých VNP z hlediska determinantů a kategorie čísla jména, tvarů kategoriálního slovesa³⁹ a valenčního pole VNP. Posledním bodem analýzy je pak názorný příklad VNP v praxi i se svým českým překladem.

Pokud není u konkrétního případu uvedeno jinak, francouzská VNP i jejich české překlady jsou považovány za synonymní.

³⁸ Základním determinantem pro jméno v tabulkách je neurčitý člen. Pouze v případech, kdy se jméno v korpusu v rámci VNP objevilo výhradně s určitým členem, respektive bez determinantu se tento fakt projeví v determinaci příslušného jména v tabulce.

³⁹ Vyjma VNP, které se v korpusu objevily ve vysokém počtu a provedení jejich analýzy by bylo příliš zdlouhavé a komplikované.

3.3.2.1. *Mesure*

V překladovém slovníku LINGEA nalezneme pro substantivum *measure* tyto české ekvivalenty : *měření, míra, rozměr, měřítko, opatření*.

Jméno *measure* se v korpusu vyskytuje 5406krát, z toho 4059krát v plurálu *measures*. Jako predikativní jméno vstupuje do konstrukcí s kategoriálními slovesy v 1354 případech, což je asi 25 procent ze všech jeho výskytů v korpusu. Rovněž v rámci jednotlivých VNP narazíme ve velké většině na plurálový tvar jména. To je dáno pravděpodobně tím, že v praxi orgány EU, případně členské státy (které jsou nejčastěji sémantickými podměty vět, v nichž se VNP se jménem *measure* vyskytují) přijímají obvykle v rámci konkrétního právního aktu větší počet *předpisů/opatření* než pouze jeden.

Kromě těchto konstrukcí, jejichž výčet a české překlady uvádím v tabulce níže, vystupuje jméno *measure* v korpusu nejčastěji v rámci právní jazykové šablony *dans la mesure où* a slovního spojení *être en mesure de*. Z plnovýznamových sloves, které se se jménem *measure* pojí jsou to nejčastěji *appliquer, respecter* a *communiquer*.

	Výskytů	Český překlad 1	Český překlad 2	Český překlad 3
Prendre des mesures ⁴⁰	1131	Přijmout/podniknout opatření	Učinit opatření/kroky	Přijmout předpisy
Adopter des mesures	99	Přijmout opatření	Uložit opatření	Přijmout předpisy
Arrêter des mesures	107	Přijmout opatření		
Établir des mesures	17	Přijmout/stanovit opatření	Zavést/zavádět opatření	

Prendre des mesures

Z důvodu vysokého počtu VNP *prendre des mesures* v korpusu jej nebudu analyzovat z hlediska gramatických kategorií jeho složek v jednotlivých výskytech. Je nicméně možné konstatovat, že jednotné číslo se u jména *measure* v rámci zkoumaného VNP vyskytuje pouze v jednotkách případů, drtivá většina jmen se objevuje v plurálovém tvaru.

Ve valenčním poli jména nalezneme nejčastěji tyto přívlastky shodné *nécessaire, complémentaire, approprié, adéquate, technique* a přívlastky neshodné *d'urgence, d'application, de protection* a *de sécurité*. Jako konatelé děje vystupují

⁴⁰ Jméno uvádím v plurálovém tvaru, neboť počet jeho výskytů v singuláru v rámci VNP je zanedbatelný

nejčastěji *parties contractantes, État membre, employeur, Commission, Communauté, observatoire, fondation*. Valenční doplnění jsou v jednotlivých konkrétních příkladech zvýrazněna podtržením.

Typický příklad použití překladu *přijmout opatření*, který má v rámci studovaného VNP největší zastoupení. U překladu přívlastku *dépassant le seul domaine de l'information et de son traitement* překladatel použil syntaktickou transpozici v českou větu vedlejší přívlastkovou:

„L'observatoire ne peut **prendre** aucune **mesure** dépassant le seul domaine de l'information et de son traitement.“

„Centrum nesmí **přijmout** žádné **opatření**, které by jakýmkoli způsobem překračovalo oblast informací a jejich zpracování.“

Také v této větě se setkáváme se syntaktickou transpozicí přívlastku:

„La Fondation **prend** toute **mesure** appropriée pour porter remède aux problèmes éventuellement constatés lors de l'évaluation.“

„Nadace **učiní** veškeré potřebné **kroky** pro vyřešení problémů, které mohou během procesu hodnocení vyjít najevo.“

Adopter des mesures

Podobně jako u předchozí synonymní kolokace, i u *adopter des mesures* můžeme pozorovat drtivou většinu výskytů jména v plurálovém tvaru. Kromě do tabulky zanesených 99 výskytů VNP v infinitvu nebo určitém slovesném tvaru se můžeme setkat ve třech případech také s nominalizovaným tvarem *adoption de mesures* (*přijetí opatření/předpisů*).

Ve valenčním poli jména figurují nejčastěji shodné přívlastky *nécessaire a législatif*, neshodné *de transposition, d'assainissement* a konatelé děje *État membre, Conseil, Communauté a Banque centrale européenne*.

Překlad plurálového tvaru *adopter les/des mesures-přijmout předpisy* se uplatňuje pouze v případech, kdy se jedná o předpisy *prováděcí* (v korpusu se kolokace *mesures de transposition* vyskytuje celkem desetkrát, z toho dvakrát ve spojení se slovesem *adopter*) :

„En conclusion, seul un État membre a **adopté des mesures** de transposition pleinement conformes a la décision-cadre (Espagne).“

„Závěrem konstatujeme, že pouze jeden členský stát **přijal** takové prováděcí předpisy, které jsou plně v souladu s rámcovým rozhodnutím (Španělsko).“

Používání přechodníkových tvarů je ve francouzštině zcela běžné, oproti tomu v češtině působí zastarale, nicméně v odborném stylu se s nimi stále můžeme setkat.

Konkrétně v právních textech se často objevují například v uvozovacích jazykových šablonách typu *hodlajíce, přejíce si, potvrzující* atd. V následující větě se však překladatel uchýlil k opisu přechodníku souřadnou větou uvozenou spojkou *a to*:

„Un État membre peut, s'il estime que des compagnies éprouveront en pratique des difficultés à se conformer aux points 6, 7, 9, 11 et 12 de la partie A du code ISM en ce qui concerne certains navires ou certaines catégories de navires effectuant exclusivement des voyages nationaux dans l'État membre concerné, déroger en tout ou en partie à ces dispositions **en adoptant des mesures assurant un niveau de réalisation équivalent des objectifs dudit code.**“

„Pokud se členský stát domnívá, že pro společnosti je v praxi obtížné dodržovat ustanovení bodů 6, 7, 9, 11 a 12 části A předpisu ISM pro některé lodě nebo kategorie lodí provozované výlučně ve vnitrostátní plavbě v členském státě, může se zcela nebo zčásti od uvedených ustanovení odchýlit, a to **uložením opatření**, která zajistí rovnocenné dosažení cílů předpisu.“

Arrêter des mesures

Všech 107 případů výskytu VNP *arrêter des mesures* je v korpusu přeloženo jako přijmout opatření, což je pravděpodobně důsledek toho, že se toto spojení uplatňuje téměř výhradně v jazykových šablonách *il y a lieu d'arrêter les mesures a la Commission arrête les mesure envisagées*.

Kromě zmíněné *Commission* v jednotlivých případech vystupují jako sémantické podměty jména *État membre, Communauté* a *Conseil*. Z přívlastků shodných zmíním adjektiva *envisagé, approprié* a *spécial*.

„La Commission arrête les mesures envisagées lorsqu'elles sont conformes à l'avis du comité.“

„Komise **přijme** zamýšlená **opatření**, jsou-li v souladu se stanoviskem výboru.“

Établir des mesures

Ze 17 výskytů VNP *établir des mesures* jich 12 nalezneme se slovesem v infinitivu a 5 v přičestí. Všechna se vyskytují v množném čísle.

Sémantickými podměty mohou být *États membres* nebo orgány EU *Parlement* a *Conseil*. Jako přívlastky shodné se objevují *nécessaire, renforcé* a *communautaire* a neshodné *de lutte, de protection* a *d'application*.

Co se týče překladu VNP, pouze jednou se uplatňuje ekvivalent *přijmout opatření*, v ostatních případech se *stanovuje* či *zavádí opatření*.

„Les valeurs limites fixées dans la présente directive constituent des exigences minimales. Conformément à l'article 176 du traité, les États membres peuvent maintenir ou **établir des mesures de protection renforcées.**“

„Mezní hodnoty stanovené v této směrnici představují minimální požadavky; podle článku 176 Smlouvy mohou členské státy ponechat nebo **zavádět** zesílená ochranná **opatření**.“

„Le présent reglement a pour objet **d'établir des mesures nécessaires** en vue de la circulation des billets et des pieces en euros dans des conditions garantissant leur protection contre les activités de faux monnayage.

„Účelem tohoto nařízení je **stanovit opatření** nutná pro uvedení eurobankovek a mincí do oběhu takovým způsobem, aby byly chráněny proti padělání.“

3.3.2.2. Disposition

Jméno *disposition* má v korpusu nejvyšší výskyt ze všech zkoumaných dějových jmen, a to 5056, z toho 4620 v plurálovém tvaru *dispositions*. Překladový slovník LINGEA uvádí pro výraz *disposition* tyto významy: *uspořádání, rozestavění, rozmístění*, ve tvaru množném pak *opatření, přípravy* a konečně v právním smyslu *dispozice a ustanovení*. S přihlédnutím k právnímu zaměření zkoumaných textů se bude ve většině případů uplatňovat překlad *opatření, předpisy a ustanovení*.

Ze stejných důvodů jako u synonymního výrazu *measure* (viz předchozí kapitola) se i *disposition* nachází v rámci VNP v korpusu téměř ve všech případech v plurálu. Ze srovnání těchto dvou synonym vyplývá fakt, že *disposition* má v českých překladech větší variabilitu než *measure*, a to i přesto, že počet jeho celkových výskytů a především výskytů v rámci VNP je nižší.

V rámci korpusu jméno *disposition* do verbonominálních konstrukcí vstupuje s kategoriálními slovesy *adopter, prendre a arrêter*.

	Výskytů	Český překlad 1	Český překlad 2	Český překlad 3
Adopter des dispositions ⁴¹	110	Přijmout opatření/předpisy/ustanovení/pravidla	Uvést v účinnost předpisy	
Prendre des dispositions	107	Přijmout opatření/ustanovení	Učinit/provést/stanovit opatření	Zajistit
Arrêter des dispositions	12	Přijmout akty/opatření/předpisy/ustanovení/pravidla		

Z tabulky je patrné, že z 5056 výskytů slova *disposition* v korpusu vstupuje do verbonominální konstrukce ve 229 případech, tedy asi 4,5%. V ostatních případech se

⁴¹ Jméno uvádím v plurálovém tvaru, neboť počet jeho výskytů v singuláru v rámci VNP je zanedbatelný

tento výraz uplatňuje nejčastěji v nadpisech (*Dispositions générales – Obecná ustanovení*) a různých v právních textech často používaných jazykových šablonách (*Nonobstant les dispositions du paragraphe...- Bez ohledu na ustanovení odstavce...*).

Adopter des dispositions

Až na jediné užití jména *disposition* v jednotném čísle⁴², které je však kvůli determinaci neurčitým zájmenem *toute* správně přeloženo jako množné, jsou všechny ostatní výskyty tohoto jména v plurálu.

Ve valenčním poli tohoto VNP se nejčastěji vyskytují coby zástupci přívlastků shodných adjektiva *nécessaire, visé, supplémentaire*, často se objevuje přívlastek několikanásobný *législatif, réglementaire et administratif* a také přívlastek neshodný *d'application*.

Z analýzy pěti různých překladů kolokace se jménem v množném čísle *adopter des dispositions* vyplývají s ohledem na problematiku sémantických podmětů jména následující fakta:

Pokud je konatelem děje výraz *les États membres (členské státy)*, pak se pro studovanou kolokaci uplatňují překlady *přijmout opatření, přijmout předpisy* a *uvést v účinnost předpisy*. Pokud je konatelem děje naopak některý z orgánů Evropské unie (např. *la Commission, le Conseil*), překládá se kolokace jako *přijmout ustanovení* nebo *přijmout pravidla*. Ve větách s jinými konateli děje jsem aplikaci obdobných pravidel nezaznamenala.

V překladu následující věty se z předmětu *dispositions* stává v češtině podmět:

„Lorsque les États membres **adoptent les dispositions visées** au paragraphe 1, celles-ci contiennent une référence a la présente directive ou sont accompagnées d'une telle référence lors de leur publication officielle.“

„Tato **opatření přijatá** členskými státy musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení.“

„États membres **prennent les dispositions nécessaires** et engagent les négociations internationales requises en vue d'assurer cette protection.“

„Členské státy **přijmou nezbytná ustanovení** a zahájí mezinárodní jednání potřebná pro zajištění této ochrany.“

⁴² „Le comité mixte **adopte toute disposition** nécessaire à l'application du présent article“
„Smíšený výbor **přijme veškerá opatření** nezbytná pro použití tohoto článku.“

Prendre des dispositions

U VNP *prendre des dispositions* zaznamenáváme oproti předchozí kolokaci zvýšený počet jmen v jednotném čísle (7, jméno je rovněž vždy determinováno neurčitým zájmenem *toute*), ovšem jeho český ekvivalent je vždy v plurálu.

Z nejčastěji se vyskytujících přívlasků, které se nacházejí ve valnčním poli jména *disposition* v rámci zkoumaného VNP uvádím shodné *nécessaire, national* a *approprié*, přívlasky neshodné se zde nevyskytují.

V případě této kolokace není rozlišení použití překladů v závislosti na podmětu tolik výrazné jako u předchozího VNP, i zde lze však nalézt určité vzory. *Členské státy* v českém překladu *provedou/přijmou* nebo *učiní opatření*. Ostatní podměty vyjma *Komise stanoví opatření* nebo *přijmou ustanovení*. Ve dvou případech (oba nalezneme v rámci jednoho dokumentu) je celá kolokace přeložena jako *zajistit*, a to, když je sémantickým podmětem *Komise* :

„La Commission prend les dispositions nécessaires pour que des versions actualisées de toutes les listes établies ou modifiées conformément au paragraphe 1 soient accessibles au public.“

„Komise **zajistí**, aby byly aktualizované verze všech sestavených nebo pozměněných seznamů, jak je stanoveno v odstavci 1, dostupné veřejnosti.“

Příklady dalších způsobů překladu neudvádím, neboť jsou postaveny na stejné bázi jako u výše zkoumaného VNP *adopter des dispositions* a dají se považovat za synonymní.

Arrêter des dispositions

10 ze 12 výskytů kategoriálního slovesa *arrêter* v rámci tohoto VNP v korpusu je v infinitivu. Co se týče kategorie čísla jména *disposition*, všechna jsou v plurálu.

Jméno má ve svém valenčním poli téměř v každém výskytu jiný přívlastek, například shodný *général, particulier, visé* a neshodný *d'application*.

V českých překladech evropské instituce *Komise, Rada* a *Parlament přijmou opatření/ustanovení/předpisy* a naopak *členské státy přijmou pravidla*.

„Le Conseil, soit sur proposition de la Commission et après consultation du Parlement européen et de la Banque centrale européenne, soit sur recommandation de la Banque centrale européenne et après consultation du Parlement européen et de la Commission, **arrête les dispositions visées** aux articles 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 et 34.3 des statuts du SEBC et de la BCE.“

„Rada může buď na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem a Evropskou centrální bankou, anebo na doporučení Evropské centrální banky a

po konzultaci s Evropským parlamentem a Komisí **přijímat předpisy** podle článků 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 a 34.3 statutu ESCB a ECB.“

3.3.2.3. Information

Pro jméno *information* překladový slovník nabízí české ekvivalenty *informace, informování, zpráva, vyšetřování*. Celková frekvence jména v korpusu je 4136 výskytů, z toho 271 (6,5%) vstupuje do verbonominálních konstrukcí.

	Výskytů	Český překlad 1	Český překlad 2
Transmettre des informations ⁴³	58	Předat/poskytnout/ sdělit/postoupit/dodávat informace	Poskytnout údaje/záznamy
Fournir des informations	166	Předložit/předat/ poskytnout/ sdělovat/dodávat informace	Poskytovat údaje
Communiquer des informations	47	Předat/sdělit/oznámit/ poskytovat informace	Sdělit

Transmettre des informations

Jméno *information* má v rámci VNP 51krát plurálový tvar. Co se jeho determinace týče, 21krát se objevuje se členem neurčitým, 25krát se členem určitým, 9krát se zájmenem ukazovacím, 2krát bez členu a jednou se zájmenem přivlastňovacím. Kategoriální sloveso *transmettre* se vyskytuje ve 12 případech v infinitivu a ve 46 případech v určitém slovesném tvaru, z toho 2krát v gerundiu a 29krát v trpném rodě. Mimoto se ještě můžeme setkat také s nominalizovaným tvarem *transmission des/d'informations*.

Z hlediska valence se uplatňují přívlastky shodné *approprié, utile a demandé*, sématické podměty *États membres, Commission, Interpol, Laboratoire a partie contractante*.

Z důvodu na první pohled nepřesného překladu kategorie čísla jména, které je ve francouzském jazyce v singuláru a v českém v plurálu uvádím větu v širším kontextu a navíc příkládám i anglický text, ze kterého tato nesrovnalost patrně pochází. Pokud budeme totiž vycházet z hypotézy, že zdrojovým textem pro český i francouzský překlad je text v angličtině, jejíž jazykový systém má jméno *information* zařazené jako nepočítatelné (formálně se objevuje výhradně v singuláru), můžeme z tohoto faktu vyvodit závěr, že francouzské použití singuláru je chybné, naopak český plurál je na

⁴³ Jméno i se svými českými ekvivalenty je uvedeno v plurálovém tvaru z důvodu zanedbatelného počtu jeho výskytů v rámci VNP v jednotném čísle

místě, neboť zmíněné *informace* se vztahují k výčtu informací zmíněných v předcházející větě (zvýrazněno kurzívou):

„2. Les autorités compétentes qui usent de cette faculté communiquent à la Commission *le nom et l'adresse de l'installation de valorisation, les technologies employées, le type de déchets auxquels la décision s'applique et la période couverte*. Toute révocation doit également être notifiée à la Commission. **La Commission transmet** cette **information** sans délai aux autres autorités compétentes concernées dans la Communauté ainsi qu'au Secrétariat de l'OCDE.“

„2. Příslušné orgány, které zvolí tuto možnost, uvědomí Komisi o *názvu, adrese, použitých technologiích a druzích odpadů zpracovávaných v daném zařízení k využívání odpadů, na které se rozhodnutí vztahuje, a též o období jeho platnosti*. Veškerá zrušení musí být rovněž oznámena Komisi. Komise tyto **informace** neprodleně **zašle**⁴⁴ ostatním dotčeným příslušným orgánům ve Společenství a sekretariátu OECD.“

„2. Competent authorities which select this option shall inform the Commission of *the recovery facility name, address, technologies employed, waste types to which the decision applies and the period covered*. Any revocations must also be notified to the Commission. The Commission shall **send** this **information** without delay to the other competent authorities concerned in the Community and to the OECD Secretariat.“

„Les États membres se servent du questionnaire en annexe pour **transmettre leurs informations** à la Commission, sur une base annuelle, nonobstant l'obligation qui leur est faite, en vertu de l'article 41, paragraphe 1, du règlement (CEE) n° 259/93, d'envoyer à la Commission une copie du rapport annuel établi conformément à l'article 13, paragraphe 3, de la convention de Bâle.“

„Členské státy budou používat připojený dotazník, aby každoročně, vedle stávající povinnosti podle čl. 41 odst. 1 nařízení (EHS) č. 259/93 zasílat Komisi kopii výroční zprávy podle čl. 13 odst. 3 Basilejské úmluvy, **poskytly** Komisi **informace**.“

V tomto příkladě je spojení *poskytovat údaje* ještě zesíleno modálním slovesem *muset*, které má za úkol zdůraznit povinnost laboratoří vůči příslušným orgánům:

„Le laboratoire **transmet les informations suivantes** à l'autorité nationale compétente:...“

„Laboratoře **musí** příslušným vnitrostátním orgánům **poskytovat údaje** o:...“

Fournir des informations

Jak je patrné z tabulky českých ekvivalentů, VNP *fournir des informations* je v korpusu překládán takřka stejně jako *transmettre des informations*. Jméno *information* je v kontextu tohoto VNP opět používáno nejčastěji v plurálu (156 ze 166 výskytů).

⁴⁴ Překlad *zaslat informace* jsem záměrně do tabulky neuvedla, neboť patrně pochází z anglického jazyka (*send the information*) a se slovesem *transmettre* se významově nepřekrývá

Ve valenčním poli jména se jako přívlastky shodné uplatňují několikanásobný *techniques, scientifiques et économiques*, dále pak *suivant, inexact, utile, supplémentaire, essentiel* a další.

„h) **fournir des informations techniques, scientifiques et économiques** sur les méthodes et outils destinés a réaliser des activités préventives, avec une attention particuliere pour les problemes spécifiques des petites et moyennes entreprises;
„h) **odávat** technické, vědecké a hospodářské **informace** o metodách a nástrojích určených k provádění preventivních činností, přičemž je věnována zvláštní pozornost zvláštním obtížím malých a středních podniků“

Při překladu následující věty zřejmě překladatel nepovažoval za nutné zachovávat původní konstrukci a využil postup koncentrace, když vynechal překlad kategoriálního slovesa:

„Lorsque des dérogations sont autorisées conformément au paragraphe 2, l'autorité compétente demande a l'employeur de **fournir les informations suivantes**:...“

„Pokud jsou povoleny odchylky na základě odstavce 2, vyžádá si příslušný orgán od zaměstnavatele tyto **informace**:...“

Communiquer des information

Také v rámci tohoto VNP se jméno vyskytuje v korpusu ve většině případů (43) v množném čísle a je determinováno 17krát neurčitým členem, 25krát určitým členem a 5krát ukazovacím zájmenem. Co se týče kategoriálního slovesa, 25krát ho najdeme v infinitivu a 22krát v určitém slovesném tvaru, z toho jednou v gerundiu.

Valenční doplnění má jméno v tomto VNP srovnatelná valenčními doplněními jména v rámci dvou předchozích studovaných VNP (*transmettre* a *fournir une information*), a proto je již nebudu opakovat.

V této větě pozorujeme dvojí výskyt zkoumaného VNP, nejprve se slovesem v trpném rodě a podruhé v infinitivu. Aby se překladatel vyhnul opakování jména, použil ve druhém případě místo něj osobní zájmeno *je*.

„**L'information** visée à l'article 5 **est communiquée** à la Commission, si elle le demande, sans préjudice de la faculté, pour les États membres, de **communiquer ces informations** à d'autres États.

„**Informace** uvedené v článku 5 budou **oznámeny** Komisi, pokud si je vyžádá, aniž je dotčeno právo členských států **oznámit je** jiným státům.

VNP *communiquer des informations* je jediné z trojice VNP odvozených od jména *information*, které v češtině v několika příkladech uplatňuje i syntetický predikát *sdělit*, přičemž jméno *information* zastupuje zájmeno *to*:

„Dans le cas où aucune offre n'a été présentée, les États membres **communiquent cette information** à la Commission dans le même délai.“
 „Pokud nebudou podány žádné nabídky, členské státy **to** ve stejné lhůtě **sdělí** Komisi.“

3.3.2.4. Application

V překladovém slovníku najdeme pro jméno application dlouhý výčet českých ekvivalentů *přiložení, nanášení, aplikování, zobrazení, (po)užití, upotřebení vynaložení, aplikace, použití, píle, pilnost, soustředění*. V korpusu má absolutní počet výskytů 3309, z toho pouhých 12 (0,4%) vstupuje do verbonominálních konstrukcí.

	Výskytů	Český překlad 1	Český překlad 2
Faire application	12	Použít/používat	Uplatnit

Faire application

Jméno *application* se v rámci VNP v korpusu objevuje ve všech dvanácti případech v singuláru a pokaždé také bez členu. Kategoriální *faire* se vyskytuje 5krát v infinitivu a 7krát v určitém slovesném tvaru. Z důvodu absence determinantu ve všech konkrétních výskytech VNP se můžeme domnívat, že spojení *faire application* je frazeologismus.

V 9 případech je VNP uvozena neosobními vazbami *il est, il est nécessaire de a il y a lieu de*, po jednom případě je sémantickým podmětem *la juridiction a État membre*.

Jako jediné ze všech zkoumaných VNP je toto do češtiny překládáno výhradně syntetickými slovesy *použí(va)t a uplatnit*:

„a) contrôler les cas d'abandon total ou partiel de la production laitière et/ou de la quantité de référence conformément à l'article 8, point a), du règlement (CEE) n° 3950/92, lorsqu'il est **fait application** des dispositions correspondantes.“

„a) kontrolovat případy, kdy došlo k úplnému nebo částečnému ukončení produkce mléka a/nebo zřeknutí se referenčních množství podle čl. 8 písm. a) nařízení (EHS) č. 3950/92, pokud **se použijí** odpovídající ustanovení.“

„En cas de nettoyage à façon des fibres courtes de lin, la garantie y afférente est égale à 110 %:...au cas où l'État membre **fait application** de l'alinéa précédent, du montant total des avances payées relatives à la campagne de commercialisation en cause.

„Pokud jsou krátká lněná vlákna čištěna za úplatu, rovná se příslušná jistota 110 %:...celkové částky podpor vyplacených pro příslušný hospodářský rok, pokud členský stát **uplatní** výše uvedený odstavec.“

3.3.2.5. Accord

Podle slovníku LINGEA může mít jméno accord následující překlady: *souhlas, soulad, shoda, dohoda, úmluva, ujednání, akord, souzvuk*. Ze 2842 výskytů jména v korpusu jich 12%, tedy v absolutních počtech 342, vstupuje do verbonominálních konstrukcí. Z těchto 291 tvoří 85% VNP *conclure un accord*.

Na rozdíl od většiny ostatních monosémických jmen vstupuje u výrazu *accord* do hry jeho polysémický charakter, který se uplatňuje i v rámci oblasti právních textů. U kombinací jména se slovesy *conclure, négocier, signer, réaliser, approuver* a *passer* má *accord* význam *dohody* nebo *smlouvy* mezi dvěma či více stranami, VNP *donner un accord* a *marquer un accord* odkazuje na pravomoc sémantického podmětu vyjádřit svůj jednostranný *souhlas*.

	Výskytů	Český překlad 1	Český překlad 2	Český překlad 3
Conclure un accord	291	Uzavřít dohodu/smlouvu/ ujednání	Uzavírat dohody/smlouvy/ ujednání	Dosáhnout dohody
Négocier un accord	26	Sjednat dohodu		
Signer l'accord ⁴⁵	14	Podepsat dohodu	Uzavřít smlouvu/ dohodu	
Réaliser l'accord	3	Dosáhnout dohody		
Approuver un accord	8	Schválit dohodu	Přijmout dohodu	
Donner un accord	21	Vyslovit/vyjádřit dát/poskytnout souhlas	Souhlasit	Udělit svolení
Marquer un accord	9	Dát souhlas	Souhlasit	Schválit
Passer un accord	6	Uzavřít dohodu		

Conclure un accord

Jak je z tabulky zřejmé, kategoriální sloveso *conclure* je ze všech ostatních uplatňovaných sloves ve spojení se jménem *accord* zdaleka nejpoužívanější. Kategoriální sloveso *conclure* se vedle 46 infinitivů a 87 určitých slovesných tvarů vyskytuje 94krát ve tvaru *accord(s) conclu(s)*, přičemž v příslušných českých překladech zůstává deverbativní adjektivum často nepřeloženo. Kromě 227 případů

⁴⁵ VNP *signer l'accord* a *réaliser l'accord* jsou v tabulce uvedena s určitým členem, neboť jsem v korpusu nezaznamenala žádný jejich výskyt se členem neurčitým

užití této kolokace se v korpusu objevuje také 40 nominalizovaných spojení *conclusion de l'accord*.

Z valenčních doplnění budu jmenovat přívlastky shodné *international, bilatéral, européen, regional*, neshodné *de coopération, d'achat, de travail, de siège*. Sémantickými podmínky bývají nejčastěji *les parties contractantes, la Commission, l'Union, Europol, les États membres, la Communauté, le transporteur*.

„Les transporteurs aériens de chaque partie peuvent **conclure des accords** pour la fourniture d'aéronefs avec équipage destinés à des services aériens internationaux avec:...”“

„Letečtí dopravci každé strany mohou **uzavřít ujednání** o poskytování letadel s posádkou pro mezinárodní leteckou dopravu:...”“

„Europol est habilité à **conclure un accord de siège** avec le Royaume des Pays-Bas.“

„Europol je oprávněn **uzavřít** s Nizozemským královstvím **dohodu** o sídle.“

„À cet égard, ils ont souligné la portée de **l'accord conclu** à l'unanimité lors de la 35e assemblée de l'OACI, qui couvre à la fois le bruit des aéronefs et les émissions des moteurs d'aviation (résolution A35-5).“

„V této souvislosti zdůraznily význam jednomyslné **dohody dosažené** na 35. zasedání ICAO, jež se vztahuje na otázku hluku a emisí z letadel (rezoluce A35-5)“

Négociier un accord

Ve verbonominálních konstrukcích se jméno *accord* pojí také se slovesem *négociier*. V pěti případech má před sebou jméno člen určitý, ve dvanácti člen neurčitý, dvakrát zájmeno ukazovací a je celkem šestkrát v plurálu. Sloveso nalezneme 6krát v určitém slovesném tvaru, 8krát v infinivitu a 5krát se sloveso mění na deverbativní adjektivum *négocié*. Dvakrát se navíc můžeme setkat s nominalizovanou podobou *négociation de l'accord*.

Sémantickými podmínky jsou nejčastěji *la Commission, le Conseil, le directeur*. Ve valenčním poli jména se setkáme s přívlastky *de coopération, de partenariat, entre la Communauté européenne et (název státu)*.

„La Commission a **négocié un accord** entre la Communauté européenne et le Royaume de Danemark étendant au Danemark les dispositions du règlement (CE) no 1348/2000.“

„Komise **sjednala dohodu** mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím rozšiřující na Dánsko působnost nařízení (ES) è. 1348/2000.“

Signer l'accord

Sloveso se v rámci tohoto VNP objevilo v korpusu 11krát v infinitivu a 15krát ve tvaru l'accord signé. Jmenná část VNP se ve všech 26 případech vyskytla determinována určitým členem, přičemž jednou v plurálu a v ostatních případech v singuláru.

Z valenčních doplnění jména je jediný používaný přívlastek shodný *paraphé*. Sémantickými podměty jména mohou být *la personne habilitée, l'Union européenne, la Communauté* a jednotlivé konkrétní státy EU.

Nejčastěji se v korpusu objevil tento způsob překladu kolokace:

„Le président du Conseil est autorisé à désigner la personne habilitée à **signer l'accord** à l'effet d'exprimer le consentement de la Communauté à être liée, à faire les déclarations connexes et à procéder au dépôt de l'instrument d'approbation au nom de la Communauté.“

„Předseda rady je oprávněn jmenovat osobu zmocněnou **podepsat dohodu** jménem Společenství, a vyjádřit tak souhlas Společenství být touto dohodou vázáno, vydat související prohlášení a uložit listinu o schválení jménem Společenství.“

Běžně se uplatňuje rovněž transpozice slovního druhu, konkrétně v tomto případě se infinitiv kategoriálního slovesa transponuje na české deverbativní substantivum:

„INVITENT la Fédération de Russie à **signer l'accord** dans les meilleurs délais“
„VYZÝVAJÍ Ruskou federaci k **podpisu dohody** v co nejbližším vhodném termínu“

Následuje příklad, který po podrobném prozkoumání považuji za nepřesný. Ve zdrojovém jazyce, ať už ve francouzštině či v angličtině⁴⁶ se hovoří o *l'accord signé*, respektive *signed agreement*, které implikují existenci psaného dokumentu (smlouvy, dohody). Překladatel zvolil syntetické sloveso souhlasí, které ovšem ze sémantického hlediska zcela neodpovídá původnímu významu:

„Avant le 1er janvier de la campagne concernée, le contrat d'achat-vente des pailles ou le contrat de transformation à façon peut être cédé à un premier transformateur agréé autre que celui qui a conclu originellement le contrat, moyennant **l'accord signé** de l'agriculteur et des premiers transformateurs agréés cédant et cessionnaire.“

⁴⁶ „Before 1 January of the marketing year concerned, sale/purchase or processing contracts covering straw may be transferred to an authorised primary processor other than the one who originally concluded the contract, with the **signed agreement** of the farmer and of the authorised primary processors transferring the contract between them.“

„Do 1. ledna příslušného hospodářského roku mohou být kupní/prodejní smlouvy nebo smlouvy o zpracování za úplatu postoupeny jinému schválenému zpracovateli než je ten, který původně smlouvu uzavřel, pokud s tím **souhlasí** zemědělec i schválení první zpracovatelé, kteří si mezi sebou smlouvu postupují.“

Réaliser l'accord

Jméno se v rámci tří výskytů tohoto VNP objevuje pokaždé v singuláru a s určitým členem. Slovesná část VNP na sebe jednou bere podobu trpného rodu a dvakrát se změní v deverbativní adjektivum.

Na příkladu dvou následujících překladů je vidět použití odlišných překladatelských postupů. Zatímco v první větě autor překladu použil postup koncentrace, tedy vynechání kategoriálního slovesa, ve druhém případě zůstalo zachováno:

„...rappelant **l'accord réalisé** au sein du Conseil le 4 décembre 1997 visant a compléter la définition de la forme de criminalité dite "traite des etres humains" figurant a l'annexe de la convention Europol...“

„...připomínaje **dohodu** v rámci Rady ze dne 4. prosince 1997 o doplnění definice formy trestné činnosti "obchod s lidmi" v příloze Úmluvy o Europolu...“

„...vu **l'accord réalisé** au Conseil du 19 mars 1998 et des 28 et 29 mai 1998, concernant le principe consistant a charger Europol, lors du démarrage de son activité, de traiter des infractions commises ou susceptibles d'etre commises dans le cadre d'activités de terrorisme portant atteinte a la vie, a l'intégrité physique, a la liberté des personnes ainsi qu'aux biens...“

„...s ohledem na **dohodu dosaženou** v Radě dne 19. března 1998 a ve dnech 28. až 29. května 1998 o zásadě, kterou se Europolu uděluje pravomoc zabývat se od zahájení své činnosti trestnými činy proti životu, tělesnému zdraví, osobní svobodě nebo majetku, které byly nebo by mohly být spáchány v rámci teroristických činů...“

Approuver l'accord

Stejně jako v případě předchozího VNP, i zde se vyskytuje jméno ve všech případech v singuláru a determinováno určitým členem. Oproti tomu nezaznamenáváme žádný výskyt deverbativního adjektiva, ale sedm z osmi výskytů slovesa je v infinitivu a jeden v přičestím přítomném.

V sedmi případech je VNP uvozeno neosobní vazbou *il convient*, jednou je sémantickým podmětem *le Conseil*. Jako přívlastky neshodné slouží *sur l'Espace économique européen, sur des normes internationales de piégeage a entre la Communauté et* (název konkrétního státu). Jednou se objevuje i přívlastek shodný *international*.

„...qu'il convient d'approuver l'accord entre la Communauté européenne et la république de Colombie, relatif aux précurseurs et aux substances chimiques utilisés fréquemment pour la fabrication illicite de drogues ou de substances psychotropes“

„...že je vhodné, aby **dohoda** mezi Evropským společenstvím a Kolumbijskou republikou o prekurzorech a chemických látkách často používaných k nedovolené výrobě omamných nebo psychotropních látek **byla přijata**.“

„...qu'il convient d'approuver l'accord sur l'Espace économique européen entre les Communautés européennes, leurs États membres et la république d'Autriche, la république de Finlande, la république d'Islande, la principauté de Liechtenstein, le royaume de Norvège, le royaume de Suède et la Confédération suisse, signé à Porto le 2 mai 1992...“

„... že je třeba **schválit Dohodu** o Evropském hospodářském prostoru mezi Evropskými společenstvími, jejich členskými státy a Rakouskou republikou, Finskou republikou, Islandskou republikou, Lichtenštejnským knížectvím, Norským královstvím, Švédským královstvím a Švýcarskou konfederací, podepsanou v Portu dne 2. května 1992...“

Donner un accord

Sloveso má v rámci VNP 15krát určitý slovesný tvar, třikrát je v infinitivu a třikrát v rodě trpném. Jméno se nejčastěji (19krát) pojí s přivlastňovacími zájmeny, jednou je určeno zájmenem ukazovacím a pouze jednou určitým členem. Vysoký výskyt přivlastňovacích zájmen je zdůvodněn faktem, že skoro v každém případě má kolokace konkrétní sémantický podmět (některý orgán EU nebo členský stát).

Z valenčních doplnění jména se uplatňují přivlastky *motivé* a *de principe*.

Následují příklady překladu pomocí dvou českých analytických a jednoho syntetického predikátu:

„La Commission devra **donner son accord** motivé dans un délai de six mois.“
„Komise musí **vyjádřit svůj souhlas** se zdůvodněním do šesti měsíců.“

„Au cas où la Commission **donne son accord**, ce dernier devra faire l'objet d'un réexamen périodique à la lumière des résultats du contrôle exercé en application de la présente directive et des modifications importantes qui pourraient intervenir dans les procédés de fabrication utilisés ou dans les objectifs poursuivis en matière de politique de l'environnement.“

„Pokud Komise **souhlasí**, bude její souhlas pravidelně přezkoumáván se zřetelem k výsledkům monitorování prováděného podle této směrnice, jakož i s ohledem na všechny významné změny ve výrobních postupech nebo na cíle politiky životního prostředí.“

„L'autorité compétente de l'État requis **donne son accord** selon ses procédures nationales.“

„Příslušný orgán dožádaného státu **udělí své svolení** svými vnitrostátními postupy.“

Marquer un accord

Zajímavostí tohoto VNP je, že se jeho jmenná část ve všech 9 případech výskytu objevuje v singuláru a je determinována zájmenem přivlastňovacím (ze stejného důvodu, který jsem popsala u předchozího VNP). Slovesná část se také ve všech devíti výskytech objevuje v určitém slovesném tvaru.

Kromě sémantického podmětu věty popsané v příkladu níže se pro jméno uplatňují sémantické podměty *autorité, la Commission, participants, répondants*.

Z českých ekvivalentů VNP se nejčastěji objevuje analytický predikát *dát souhlas* a syntetické sloveso *souhlasit*, jejichž příklady uvádět nebudu, neboť má jejich použití stejné základy jako u VNP *donner un accord*. Uvedu pouze příklad užití syntetického slovesa *schválit*, které překladatel převedl do trpného rodu a tím způsobil, že agens původní věty *les États membres expéditeur, de transit ou destinataire* se v cílovém jazyce stal *patiensem*.

„En outre, il n'accomplit de tâches opérationnelles ayant trait au transport que si elles sont compatibles avec la législation nationale applicable et que les États membres expéditeur, de transit ou destinataire ont marqué leur accord.“

„Dále nesmí vykonávat v souvislosti s přepravou žádné operativní úkoly, ledaže to **je** slučitelné s použitelnými vnitrostátními právními předpisy a **schváleno** předávajícím, tranzitním nebo přijímajícím členským státem.“

Passer un accord

Posledním kategoriálním slovesem, které vstupuje do verbonominálních konstrukcí s klíčovým slovem *accord* je *passer*, které má dvakrát určitý slovesný tvar a čtyřikrát se transformuje na deverbativní adjektivum. Jmenná část VNP se vyskytuje dvakrát determinována neurčitým členem a čtyřikrát určitým. Z hlediska kategorie čísla se nachází pětkrát v singuláru a jednou v plurálu.

Sémantickými podměty jména jsou *États membres, informateur*, jednou je VNP uvozeno neosobní vazbou *ceci est dû à*.

„Les États membres informent également sans délai tout pays tiers avec lequel ils ont **passé un accord** conformément à la règle I/10, paragraphe 1.2, de la convention STCW des coordonnées de ces autorités nationales compétentes.“

„Členské státy rovněž neprodleně uvědomí třetí země, se kterými **uzavřely dohodu** v souladu s pravidlem I/10 odstavcem 1.2 úmluvy STCW, o spojení na tyto příslušné vnitrostátní orgány.“

„Entre 1999 et 2003, les prix des fibres pour l'industrie du papier ont augmenté fortement de 27 %. Ceci est dû essentiellement à **l'accord passé entre les transformateurs et l'industrie du papier** pour compenser la réduction de l'aide communautaire.“

„V letech 1999 až 2003 se ceny vláken pro papírenský průmysl výrazně zvýšily, a to o 27 %. To se vysvětluje hlavně **dohodou** mezi zpracovateli a papírenským průmyslem za účelem vyrovnání snížené podpory Společenství.“

3.3.2.6. *Décision*

Jméno *décision* se v korpusu objevilo 2798krát, z toho 326krát (necelých 12%) jako jmenná část VNP s kategoriálními slovesy *prendre*, *adopter*, *rendre* a *arrêter*. Překladový slovník LINGEA nabízí pro jméno *décision* české ekvivalenty *rozhodnutí*, *rozhodování*, *rozhodnost* a *ráznost*.

	Výskytů	Český překlad 1	Český překlad 2	Český překlad 3
Prendre une décision	197	Přijmout/přijímat/ vydat/vydávat rozhodnutí	Rozhodnout	Učinit rozhodnutí
Adopter une décision	46	Přijmout rozhodnutí		
Rendre une décision	43	Vydat/učinit rozhodnutí	Rozhodnout	Vydat nález
Arrêter une décision	40	Přijmout/vydat rozhodnutí	Rozhodnout	Učinit rozhodnutí

Prendre une décision

Ze 197 výskytů VNP *prendre une décision* se jméno objevuje 39krát v množném čísle a 158krát v čísle jednotném. Sémantické podmínky tohoto VNP se shodují s podmínkami dalších tří VNP se jménem *décision*, a jsou to jmenovitě: *État membre*, *le Conseil*, *autorité compétente*, *la Commission*, *le comité*, *le Parlement*. Z přívlastků shodných vyskytujících se ve valenčním poli jména *décision* v rámci studovaných VNP se nejčastěji setkáme s *nécessaire*, *unique*, *suivant*, *rapid*, *visé*, *différent* a z neshodných *ayant des effets juridiques*, *sur le financement*, *de suspension*, *de refus*.

V následujících dvou příkladech můžeme pozorovat příklad použití antonymních výrazů *prendre* a *prendre* pro vyjádření kategoriálního slovesa *prendre*:

„Le Conseil, statuant à la majorité qualifiée, peut **prendre une décision différente** dans le délai prévu au premier tiret.“

„Rada může kvalifikovanou většinou **přijmout** jiné **rozhodnutí** ve lhůtě uvedené v první odrážce.“

„a) l'autorité responsable de la détermination est en mesure de **prendre une décision** positive sur la base des éléments de preuve disponibles.“

„a) rozhodující orgán může na základě dostupných důkazů **vydat** kladné **rozhodnutí**.“

V tomto případě překladatel vyjádřil spojení *prendre la décision au plus tôt* nikoli způsobem, který by se nabízel *vydat rozhodnutí nejdříve*, ale uplatnil následující transformaci:

„L'autorité compétente de destination **prend sa décision** au plus tôt vingt et un jours après l'expédition de l'accusé de réception.“

„Příslušný orgán pro **nevydá rozhodnutí** dříve než 21 dní po odeslání potvrzení.“

Následují příklady překladů VNP v praxi, v prvním je použit analytický predikát *učinit rozhodnutí* a ve druhé syntetické sloveso *rozhodnout*.

„À l'issue de ce délai et avant de **prendre une décision**, les États membres notifient à la Commission les règles qu'ils envisagent de rendre obligatoires, accompagnées de toutes les informations utiles.“

„Po uplynutí této lhůty a dříve, než **učiní rozhodnutí**, členské státy oznámí Komisi pravidla, která hodlají učinit závaznými, spolu se všemi vhodnými údaji.“

„S'il (le comité mixte sectoriel) **prend une décision de suspension**, les autorités concernées peuvent être immédiatement suspendues.“

„Pokud smíšený odvětvový výbor **rozhodne** o pozastavení rovnocennosti, může být rovnocennost orgánu okamžitě pozastavena.“

Adopter une décision

Kromě 46 výskytů VNP s kategoriálním slovesem v určitém slovesném tvaru jsem v korpusu zaznamenala také 47 nominalizovaných tvarů *adoption de(s) décision(s)*. Z hlediska překladu je možné se s českým ekvivalentem VNP setkat poze v podobě *přijmout rozhodnutí*.

„Le comité mixte a **adopté la décision** n° 1/2001 du 31 janvier 2001 relative aux modalités d'application du protocole sur les questions vétérinaires complémentaire à l'accord entre la Communauté européenne, d'une part, et le gouvernement du Danemark et le gouvernement local des îles Féroé, d'autre part.“

„Smíšený výbor **přijal rozhodnutí** č. 1/2001 ze dne 31. ledna 2001, kterým se stanoví prováděcí ustanovení k Protokolu o veterinárních otázkách, kterým se doplňuje Dohoda mezi Evropským společenstvím na jedné straně a vládou Dánska a autonomní vládou Faerských ostrovů na straně druhé.“

Rendre une décision

Kategoriální sloveso rendre se v rámci tohoto VNP vyskytuje 19krát v určitém slovesném tvaru a 24krát na sebe bere podobu deverbativního adjektiva. Jméno *décision* nalezneme 9krát v čísle množném a 37krát v čísle jednotném. Je determinováno 27krát členem neurčitým, 13krát členem určitým 5krát zájmenem přivlastňovacím a jednou zájmenem ukazovacím.

Překlady VNP pomocí ekvivalentů *vydat/učinit rozhodnutí* a *rozhodnout se* v zásadě nijak neliší od příkladů popsaných výše, proto se zaměřím pouze na zvláštní případ překladu *vydat nález*:

Z širšího kontextu následující věty vyplývá, že článek řeší *rozhodčí řízení* (*arbitrage*) a v tomto případě je tedy *tribunal* správně přeložen jako *rozhodčí soud*. V české praxi se rozhodnutí (rozsudky) rozhodčích soudů nazývají *nálezy*. Z toho pramení použití tohoto ekvivalentu, který se od ostatních překladů kolokace nápadně liší:

„Le tribunal s'efforce de **rendre une décision par écrit** dans un délai de trente jours à compter de la fin de l'audience ou, si aucune audience n'a été organisée, dans les trente jours qui suivent la soumission de la dernière réponse.“

„Rozhodčí soud se pokusí **vydat** písemný **nález** do 30 dnů po ukončení ústního jednání, nebo pokud se ústní jednání nekonalo, do 30 dnů od předložení poslední odpovědi.“

Arrêter une décision

Jméno *décision* je v tomto VNP má lehce vyšší poměr čísla množného k číslu jednotnému (21:19). Je determinováno nejčastěji členem určitým (19 případů), zájmenem přivlastňovacím (14), členem určitým (6) a jednou se vyskytuje bez členu. Kromě šesti výskytů v podobě deverbativního adjektiva jsem zaznamenala kategoriální sloveso 14krát v určitém slovesném tvaru, 4krát v gerundiu a 16krát v infinitivu.

Většina VNP *arrêter une décision* je do češtiny přeložena *přijmout/vydat/učinit rozhodnutí* nebo syntetickým slovesem *rozhodnout*. V jednom případě jsem narazila na překlad *jednat*, které jsem však do tabulky nezanesla, neboť jej nepovažuji za synonymní slovesu *rozhodnout*. Překlad ale nijak zásadně neposunuje význam věty oproti originálu, tudíž jej nepovažuji za chybný, nýbrž pouze za nepřesný:

„Sauf disposition contraire dans la présente décision, le conseil d'administration **arrête ses décisions** a la majorité de ses membres.“

„Pokud není v tomto rozhodnutí uvedeno jinak, Správní rada bude **jednat** na základě usnesení většiny svých členů.“

3.3.2.7. Demande

Jméno *demande* má v korpusu absolutní četnost 2497 výskytů, z toho 198krát vstupuje do verbonominálních konstrukcí. Téměř 8% všech výskytů jména *demande* se tedy vyskytuje v rámci VNP. Podle slovníku LINGEA můžeme pro jméno očekávat překlady *žádost, požadavek, objednávka, zakázka, žaloba*.

	Výskytů	Český překlad 1	Český překlad 2
Introduire une demande	61	Předložit/ podat/podávat žádost	Požádat/ požadovat
Adresser une demande	26	Podat/předložit žádost	
Présenter une demande	49	Podat/předložit žádost	(Po)žádat
Déposer une demande	17	Podat/předložit žádost	Požádat
Faire une demande	45	Podat žádost	Požádat

Introduire une demande

Z jednašedesáti výskytů VNP se kategoriální sloveso *introduire* objevuje 26krát v určitém slovesném tvaru, 9krát v infinitivu, 14krát v trpném rodě a 22krát ve formě *demande(s) introduit(s)*. Pouhých 7 výskytů jména *demande* nalezneme v čísle množné, 54 v čísle jednotném. Z determinantů je patrná mírná převaha členů určitých nad neurčitými (28:24), 8krát se objevuje zájmeno přivlastňovací a v jednom případě je determinant vynechán.

Následující přívlastky se uplatňují jako valenční doplnění jména *demande* nejen v konstrukci se slovesem *introduire* ale i pro 4 další (*adresser, présenter, déposer, faire*). Přívlastky shodné nejčastěji *ultérieur, z neshodných především d'asile, d'assistance, de visa, de prestations, d'aide, d'agrément*

Jako sémantické podměty VNP *introduire une demande* slouží *demandeur, fabricant, personne, ressortissant d'une pays tiers, membre d'une famille, le titulaire d'autorisation*.

„Pour les dispositifs destinés à des autodiagnostic, le fabricant introduit une demande d'examen de la conception auprès d'un organisme notifié.“

„V případě prostředků pro sebetestování výrobce **podá** u oznámeného subjektu **žádost** o přezkoumání návrhu.“

„... Cette disposition n'exclut pas la possibilité **d'introduire une demande** d'autorisation de mise sur le marché distincte, pour d'autres indications n'entrant pas dans le champ d'application du présent règlement.

„... Tím není dotčena možnost **požádat** o oddělenou registraci pro další indikace mimo oblast působnosti tohoto nařízení.“

Adresser une demande

Poměr počtu členů určitých k počtu členů neurčitých, kterými je jméno *demande* v rámci VNP determinováno je 4:13, mimoto zaznamenáváme výskyt devíti zájmen přivlastňovacích. 21krát je jméno v čísle jednotném, 5krát v čísle množném.

Kategoriální sloveso nabývá určitého slovesného tvaru v 7 případech, 15krát se objevuje v infinitivu, 3krát v podobě deverbativního adjektiva a jednou v rodě trpném.

Jako sémantické podměty VNP vystupují *travailleur, requérant, demandeur, Europol, État membre*.

„2.5.3 Que les demandeurs d'asile soient libres de choisir le pays auquel ils **adressent une demande**.“

„2.5.3 Žadatelé o azyl by měli mít možnost svobodně zvolit zemi, kde **podají žádost**.“

Présenter une demande

Jméno *demande* v rámci tohoto VNP nabývá ve dvou případech plurálový tvar, jinak se vyskytuje v singuláru. V osmi případech je determinováno členem určitým, ve třiceti členem neurčitým a v jedenácti zájmenem přivlastňovacím. Kategoriální sloveso má v deseti případech tvar infinitivu, ve dvou přičestí přítomného, v pěti přičestí minulého, ve třech deverbativního adjektiva a v devětadvaceti na sebe bere podobu určitého slovesného tvaru.

Sémantické podměty VNP jsou nejčastěji *demandeur, État membre, étranger autorité compétente, ressortissant d'une pays tiers, apatride*.

Déposer la demande

Jméno *demande* je v rámci tohoto VNP 4krát v plurálu a 22krát v singuláru, determinováno nejčastěji neurčitým členem (22krát), zájmenem přivlastňovacím (3krát), pouze jednou členem určitým. Kategoriální sloveso *déposer* se vyskytuje destkrát v infinitivu, jednou v gerundiu, třikrát v přičestí přítomném, jednou v přičestí minulém a devětkrát v určitém slovesném tvaru.

Sémantickými podměty jsou nejčastěji jména *demandeur, partie, personne, transporteur, ressortissant d'une pays tiers, apatride, créancier*.

„1.1.1. Le centre de réparation **dépose une demande** sous une forme et selon des modalités jugées acceptables par l'EASA.“

„1.1.1. Opravárenská stanice **předloží žádost** formou a způsobem přijatelným pro EASA.“

Faire une demande

Poslední kategoriální sloveso, které se pojí se jménem *demande* je *faire*, které se v korpusu vyskytuje 4 krát v infinitivu, 40krát v určitém slovesném tvaru a jednou

v trpném rodě. Jméno *demande* je determinováno 37krát určitým členem, jednou zájmenem ukazovacím, jednou zájmenem přivlastňovacím a 6krát členem neurčitým.

Ve dvaadvaceti případech z celkových pětadvaceti je uplatněn singulár.

Sémantickými podmínky jména jsou podobně jako v rámci předchozích VNP nejčastěji *État membre, autorité compétente, transporteur, travailleur, client, créancier*.

„La loi du for s’applique :

(...) b) lorsque le créancier en **fait la demande** et qu’il s’agit de la loi du pays dans lequel le débiteur a sa résidence habituelle.“

Lex fori se použije, jestliže

„(...)b) oprávněný (příjemce výživného) to **navrhne** a jedná se zároveň o právo státu, v němž má povinný obvyklé bydliště.“

3.3.2.8 Protection

Jméno *protection*, které má v korpusu absolutní četnost 2316 výskytů se podle slovníku dá přeložit českými ekvivalenty *ochrana, protekce, přímluva, podpora*. Ze zmiňovaných 2316 výskytů pouze v 97 případech vstupuje do verbonominálních konstrukcí, a to s kategoriálními slovesy *garantir, assurer* a *offrir*.

	Výskytů	Český překlad 1	Český překlad 2
Garantir la protection ⁴⁷	22	Zajistit/zaručit ochranu	
Assurer une protection	59	Zajistit/zaručit ochranu	Chránit
Offrir une protection	16	Poskytovat ochranu	

Garantir la protection

Ze dvaadvaceti užití této kolokace v korpusu se jméno *protection* vyskytuje pouze jednou s neurčitým členem *une* (v tom případě za jménem stojí shodný přivlastek) a jednou s přivlastňovacím zájmenem *leur* v ostatních případech je přítomen člen určitý *la*. Co se týče tvaru slovesa *garantir*, 14x jej nalezneme v infinitivu a 8x v určitých slovesných tvarech, z toho 3x v přičestí přítomném a 2x v gerundiu. Ve všech případech se sloveso vyskytuje v činném rodě.

V tomto případě s přihlédnutím ke srozumitelnosti sdělení překladatel vhodně použil syntaktickou transpozici příslovečného určení ve větu vedlejší účelovou:

Jako sémantické podmínky vystupují nejčastěji *mesure, disposition, mécanisme, application*. Ve valenčním poli nalezneme přivlastky neshodné *de la santé, du sol, de la population, de sécurité, des données, des informations* a *des travailleurs*.

⁴⁷ Analyzovanému jménu opět předchází určitý člen, neboť s neurčitým se vyskytlo pouze v jednom případě

Příklad užití syntaktické transpozice, nahrazení příslovečného určení účelu větou vedlejší účelovou:

„**Pour garantir la protection** des données a caractère personnel sans compromettre la finalité de l'enquête pénale, il est nécessaire de définir les droits de la personne concernée.“

„**Aby se zajistila ochrana** osobních údajů, aniž by byl ohrožen účel trestního vyšetřování, je nezbytné vymezit práva subjektu údajů.“

V následujícím příkladu je v překladu vynecháno kategoriální sloveso:

„Europol et les États membres prennent les mesures appropriées pour **garantir la protection** des informations qui doivent être tenues secrètes, qui sont recueillies par Europol ou qui sont échangées avec lui en application de la présente décision.“

„Europol a členské státy přijmou přiměřená opatření k **ochraně** důvěrných informací, které Europol získal nebo které jsou s Europolem vyměňovány na základě tohoto rozhodnutí.“

Překladatel se vyhnul překladu francouzského gerundia jeho transformací ve větu souřadnou připojenou spojkou *a* a adjektivem *současný*:

„Avis du CESE sur la "Communication de la Commission au Conseil, au Parlement européen, au Comité économique et social européen et au Comité des régions intitulée Détachement de travailleurs dans le cadre de la prestation de services: en tirer les avantages et les potentialités maximum **tout en garantissant la protection** des travailleurs.“

„Stanovisko EHSV ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů "Vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb – co nejlepší využití výhod a příležitostí a **současné zajištění ochrany pracovníků**.“

Assurer une protection

V případě tohoto VNP převažuje počet užití členu určitého nad počtem členů neurčitých, a to v poměru 44 ku 14 (+1 determinant ve formě přivlastňovacího zájmena). Po podrobnějším zkoumání jednotlivých výskytů VNP z hlediska determinace jména dojdeme k závěru, že pokud se setkáme se členem neurčitým, vždy po jmeně následuje ve většině případů shodný, výjimečně neshodný přivlastek. Naopak pokud je jméno determinováno členem určitým, výskyt přivlastku je možný, nikoli však nezbytný. Infinitiv slovesa se v korpusu objevuje 51krát, určitý slovesný tvar 4krát a po dvou výskytech zaznamenáme tvar gerundia a přičestí přítomného. Všech 59 výskytů je stejně jako u předchozího VNP v činném rodě.

Z valenčních doplnění jména jsou nejčastěji používané shodné přívlastky *adéquate, spécifique, globale, effective, sanitaire, physique* a neshodné *des animaux, des information, de l'environnement, des travailleurs, de la santé, de base, des aéronefs*.

Zde se jedná o podobný postup při překladu jako u příkladu popsaného výše *tout en garantissant la protection*. Opět je jako český ekvivalent zvolena věta souřadná, tentokrát se spojkou *přičemž*:

„Ouvrer en faveur de l'élimination des entraves aux échanges et de l'adoption de mesures visant à améliorer la transparence, notamment par la suppression en temps opportun des entraves non tarifaires, compte tenu du travail effectué dans ce domaine par d'autres organismes internationaux **tout en assurant la protection adéquate des données** à caractère personnel.“

„Pracovat na odstraňování překážek obchodu a na přijímání opatření ke zlepšení transparentnosti, zejména odstraněním netarifních překážek ve vhodné době, s ohledem na práci, kterou v této oblasti vykonaly jiné mezinárodní subjekty, **přičemž je zajištěna** vhodná **ochrana** osobních údajů.“

Pro názornost jsem vybrala ještě příklad překladu VNP pomocí syntetického slovesa *chránit*, který byl nicméně v této formě zvolen pouze jednou, v následující větě:

„Préalablement a toute communication d'informations classifiées visées par le présent accord entre les parties, les autorités de sécurité responsables définies a l'article 11 doivent déterminer d'un commun accord que la partie destinataire est en mesure d'en **assurer la protection** et la sauvegarde dans le respect des dispositions a mettre en place en application des articles 11 et 12.“

„Před poskytnutím utajovaných informací, na které se vztahuje tato dohoda, mezi stranami si musí příslušné bezpečnostní úřady definované v článku 11 vzájemně potvrdit, že přijímající strana je schopna **chránit** a zabezpečit informace, na které se vztahuje tato dohoda, způsobem, který odpovídá pravidlům, která budou zavedena podle článků 11 a 12.“

Zde se opět setkáváme se syntaktickou transpozicí přívlastku ve větu vedlejší účelovou:

„Le transport doit être effectué d'une manière permettant **d'assurer une protection sanitaire efficace** et le bien-être des équidés.“

„Přeprava musí být prováděna tak, aby **bylo** účinně **chráněno zdraví** a dobré životní podmínky koňovitých.“

Offrir une protection

Ze 16 výskytů tohoto VNP nalezneme sloveso *offrir* 7x v přičestí přítomném, 4x v určitém slovesném tvaru, 3x v infinitivu a 2x v trpném rodě. V porovnání s předchozími dvěma VNP s kategoriálními slovesy *garantir* a *assurer*, jméno *protection* se v kombinaci s *offrir* vyskytuje v drtivé většině (15 ze 16 výskytů) se členem neurčitým. Tento fakt je podmíněn přítomností shodného přívlastku za jménem.

Poněkud neobvykle jsou bez výjimky všechny výskyty této kolokace přeloženy českým ekvivalentním analytickým predikátem *poskytovat ochranu*.

Jako sémantické podměty jména vystupuje nejčastěji *disposition* a *pays*. Jako přívlastky shodné se ve valenčním poli jména objevují *adéquat, social, élevé, effectif, durable, équivalent a suffisant*.

„De plus, on peut souligner que le dispositif envisagé ne permet pas de garantir que le pays vers lequel serait renvoyé un demandeur d'asile lui **offrirait une protection effective et durable**.“

„Navíc je možné zdůraznit, že plánovaný mechanismus neumožní zaručit, že země, do níž bude žadatel o azyl vrácen, mu **poskytne** účinnou a trvalou **ochranu**.“

3.3.2.9. *Convention*

Slovník nabízí pro jméno *convention* následující překlady: *smlouva, úmluva, dohoda, článek a odstavec*. Výhradně první tři se budou uplatňovat jako překlady jména ve zkoumaných VNP.

Jméno má v korpusu absolutní frekvenci 2048 výskytů a kromě kolokací s kategoriálními slovesy *conclure* a *signer* se v jeho valenčním poli nejčastěji objevují přívlastky *présente* (166 výskytů), *européenne* (120) a *internationale* (109).

	Výskytů	Český překlad 1
Conclure une convention	32	Uzavřít úmluvu/dohodu/smlouvu
Signer une convention	4	Podepsat úmluvu/dohodu

Conclure une convention

Jméno *convention* se v rámci kolokace vyskytuje v polovině v případech, tedy 16krát, v plurálovém tvaru. 9krát je determinováno členem určitým, 18krát členem neurčitým a 5krát se v korpusu vyskytuje osamoceně bez členu, a to ve vazbách *il s'agit de* a *résultant de*. Kategoriální sloveso *conclure* je v trpném rodě ve 24 případech, v určitém slovesném tvaru 5krát a 3krát v infinitivu.

Sémantickými podměty se v rámci VNP stávají *État membre, partenaires sociaux, l'Union européenne, Nations Unies*. Ve valenčním poli jména se nacházejí přívlastky shodné *collectif, international*.

Překlad infinitivu kategoriálního slovesa pomocí nominalizace:

„Le Conseil, dans sa résolution du 6 décembre 1994 sur certaines perspectives d'une politique sociale de l'Union européenne: contribution a la convergence économique et sociale de l'Union(2), a invité les partenaires sociaux a mettre a

profit les possibilités de **conclure des conventions**, puisqu'ils sont, en règle générale, plus proches de la réalité sociale et des problèmes sociaux.“

„Rada v usnesení ze dne 6. prosince 1994 o některých výhledech sociální politiky Evropské unie: příspěvek k hospodářské a sociální konvergenci v Unii [2] vyzvala sociální partnery, aby využili daných příležitostí k **uzavření dohod**, nebo jsou zpravidla blíže sociální realitě a sociálním problémům.“

5x se v korpusu navíc objevuje kategoriální sloveso v nominalizovaném tvaru *conclusion*:

„Les attentats du 11 septembre 2001 ont contribué a accélérer la **conclusion de conventions** avec les États-Unis.“

„Události z 11. září 2001 pomohly uspišit **uzavření dohod** s USA.“

Signer une convention

Z pouhých 4 výskytů této kolokace v celém korpusu se sloveso *signer* vyskytuje jednou v přičestí minulém a třikrát v určitém slovesném tvaru, přičemž ve všech případech se uplatňuje minulý čas. Jméno *convention* je pokaždé determinováno určitým členem.

Jako sémantické podměty kolokace vystupují *les soussignés, les États (membres)*“ a *la Communauté*.

V překladu této věty se uplatňuje transformace minulého přičestí na větu vedlejší, která je v budoucím čase. Pokud by měla být zachována původní struktura, musel by překladatel použít minulý přechodník *podepsavše*, což by se však jevilo archaicky i v odborném stylu právního textu, který je k používání přechodníků otevřenější než jiné funkční styly.

Další zajímavostí na překladu této věty je užití katafory v podobě zájmena *ji*, pomocí níž se překladatel vyhnul opakování slova *úmluva*.

„Les Etats **ayant** ainsi **signé la convention** sont les Etats signataires originels de la convention.“

„Státy, které **ji** takto **podepíší**, budou původními signatářskými státy úmluvy.“

3.3.2.10. Contrôle

Jméno *contrôle* má v korpusu absolutní počet výskytů 1983, ve VNP se objevuje 104krát s kategoriálními slovesy *effectuer* a *exercer*. Překladový slovník nabízí ekvivalenty *kontrola, revize, audit, dohled, dozor, sebeovládání, řízení a ovládání*. V rámci studovaných VNP se uplatňují překlady *kontrola, dozor, dohled, monitorování* a v jednom zvláštním případě ustáleného termínu také *inspekce*.

	Výskytů	Český překlad 1	Český překlad 2	Český překlad 3
Effectuer un contrôle	75	Kontrolovat	Provést/ provádět kontrolu	Provádět ověřování
Exercer un contrôle	26	Provádět monitorování/kontrolu		

Effectuer un contrôle

VNP *effectuer le contrôle* se v korpusu vyskytuje celkem 35krát. Sloveso *effectuer* nalezneme 42krát v podobě deverbativního adjektiva, 24krát v trpném rodě, 6krát ve tvaru infinitivním, 3krát v určitém slovesném tvaru a 2krát v přičestí přítomném. Jméno *contrôle* je determinováno 40krát určitým členem, 32krát neurčitým členem a 3krát ukazovacím zájmenem *ce*.

Sémantickými podměty VNP jsou nejčastěji *observateurs, inspecteurs, État membre, autorité/organisme compétente a la Commission*. Přívlastky nacházející se ve valenčním poli jména jsou shodné *approprié, périodique, complémentaire, supplémentaire a visé* a neshodné *sur place, par l'État a du port*.

Překlad pomocí syntetického slovesa:

„Pour toute fourniture, le moniteur effectue un contrôle de la qualité, de la quantité, du conditionnement et du marquage des produits à livrer.“

„Dohlížitel **kontroluje** kvalitu, množství, balení a značení zboží každé dodávky.

...

„Elle effectue son contrôle selon les normes d'audit courantes au niveau international.“

„**Ověřování provádí** v souladu s mezinárodně uznávanými normami pro provádění auditu.“

V následujícím příkladu se opět setkáváme se syntaktickou transpozicí přívlastku ve tvaru přičestí přítomného slovesa *effectuant* ve vloženou větu vedlejší přívlastkovou:

„Lorsque l'agent effectuant le contrôle de certificat visé au paragraphe 1 a des raisons sérieuses de penser que le navire ne satisfait pas aux prescriptions des mesures spéciales pour renforcer la sûreté maritime de la convention SOLAS ou du code ISPS, mais qu'il ne relève pas d'une autorité chargée dans cet État membre de mettre en oeuvre les mesures prévues aux paragraphes 1.2 et 1.3 de la règle 9 des mesures spéciales pour renforcer la sécurité maritime de la convention SOLAS, il en réfère sans délai à ladite autorité.“

„Má-li úředník, který **provádí kontrolu** osvědčení podle odstavce 1, důvodné podezření, že dotyčná loď nespĺňuje požadavky zvláštních opatření ke zvýšení bezpečnosti námořní dopravy úmluvy SOLAS a předpisu ISPS, avšak nenáleží k orgánu, který odpovídá v tomto členském státě za provádění opatření uvedených pravidle 9 v odst. 1.2 a 1.3 zvláštních opatření ke zvýšení bezpečnosti námořní dopravy úmluvy SOLAS, postoupí věc neprodleně uvedenému orgánu.“

Syntaktická transpozice se uplatňuje i v tomto případě, tentokrát ale v obráceném směru, z francouzské vedlejší věty příslovečné účelové na české příslovečné určení.

„Dans un tel cas, la Commission peut demander que soit **effectué un contrôle supplémentaire** en vue d'identifier et de faire corriger les irrégularités dans un délai déterminé.“

„Komise může v takovém případě požádat o **provedení další kontroly** s cílem zjištění a nápravy nesrovnalostí ve stanovené lhůtě.“

Exercer un contrôle

Sloveso *exercer* se v rámci kolokace vyskytuje v 17 případech v podobě deverbativního adjektiva, 6krát v infinitivu, 3krát v určitém slovesném tvaru. Jméno *contrôle* má před sebou 14krát člen neurčitý, 10krát člen určitý a 2krát zájmeno přívlastňovací.

Sémantickými podměty VNP jsou: *entreprise, autorité de contrôle nationale, autorité compétente, la Commission, parlement national, coordinateur a État membre*. Ve valenčním poli jména nalezneme přívlastky *indépendant, démocratique a efficace*.

V následující větě překladatel využil postupu koncentrace, když transformoval neshodný francouzský přívlastek *permettant un contrôle exercé* na jednoslovný český přívlastek shodný *kontrolní*:

Elle⁴⁸ veille, en particulier, a ce que cette délégation ne porte pas préjudice a tout **mécanisme permettant un contrôle effectif exercé**, en vertu du droit communautaire.“

Zejména zajistí, aby toto pověření nepříznivým způsobem neovlivnilo případný **účinný kontrolní mechanismus** podle práva Společenství.“

„Au cas où la Commission donne son accord, ce dernier devra faire l'objet d'un réexamen périodique à la lumière des résultats du **contrôle exercé** en application de la présente directive et des modifications importantes qui pourraient intervenir dans les procédés de fabrication utilisés ou dans les objectifs poursuivis en matière de politique de l'environnement.“

„Pokud Komise souhlasí, bude její souhlas pravidelně přezkoumáván se zřetelem k výsledkům **monitorování prováděného** podle této směrnice, jakož i s ohledem na všechny významné změny ve výrobních postupech nebo na cíle politiky životního prostředí.“

⁴⁸ La commission

Pro tučně vyznačenou kolokaci jsem našla závazný překlad v terminologických databázích Evropské unie IATE i ISAP (*contrôle par l'État du port-státní přístavní inspekce*). Při překladu tohoto termínu se uplatňuje transpozice slovního druhu: determinant (du) + substantivum (port) → adjektivum (přístavní)
(par) + (l'État) → (státní)

„Dans le cadre du **contrôle exercé par l'État du port** au titre de la présente directive, tous les efforts possibles sont déployés afin d'éviter qu'un navire ne soit indûment immobilisé ou retardé.“

„Při **výkonu státní přístavní inspekce**⁴⁹ podle této směrnice se vyvine veškeré možné úsilí, aby nedocházelo k nepřiměřenému zdržování nebo zpoždění lodí.“

3.3.2.11. Proposition

Další ze zkoumaných jmen má v korpusu absolutní četnost 1872 výskytů. Překladový slovník pro něj nabízí tyto varianty českých ekvivalentů: *nabídka, návrh, věta, tvrzení*.

	Výskytů	Český překlad 1	Český překlad 2
Faire la proposition	10	Podat/předložit návrh	
Présenter la proposition	50	Podat/podávat návrh	Předložit/předkládat návrh

Faire une proposition

Kategoriální sloveso *faire* se v rámci tohoto VNP v korpusu vyskytuje 5krát ve tvaru deverbativního adjektiva, 2krát ve tvaru infinitivu a 3krát v určitém slovesném čase. Predikativní jméno *proposition* je determinováno 4krát členem určitým, 5krát členem neurčitým a v jednom případě ukazovacím zájmenem. V singuláru i v plurálu se objevuje shodně po pěti případech.

Sémantickými podměty jména jsou *État membre, coordinateur, juridiction, a* nejčastěji *la Commission*. Ze shodných přívlastků se nejčastěji objevují *approprié a nécessaire*.

„Lorsqu'un conglomérat financier a été identifié conformément aux paragraphes 1, 2 et 3, les décisions visées au premier alinéa du présent paragraphe sont prises sur la base **d'une proposition faite** par le coordinateur dudit conglomérat financier.“

⁴⁹ Vzhledem k ustálenosti termínu tento konkrétní překlad do tabulky nezavádím, neboť s jinými přívlastky by se takto neuplatňoval.

„V případě, že byl určen finanční konglomerát podle odstavců 1, 2 a 3, přijímají se rozhodnutí uvedená v prvním pododstavci tohoto odstavce na základě **návrhu**, který **podá** koordinátor tohoto finančního konglomerátu.“

„Si le demandeur n'envoie pas sa réponse dans le délai fixé par la juridiction ou refuse **la proposition faite** par celle-ci, la juridiction rejette la demande d'injonction de payer européenne dans son intégralité, conformément à l'article 11.“

„Neodešle-li žalující strana svou odpověď ve lhůtě stanovené soudem nebo odmítne-li **návrh** soudu, soud návrh na vydání evropského platebního rozkazu podle článku 11 v plném rozsahu zamítne.“

Présenter une proposition

Kategoriální sloveso *présenter* nalezneme ve spojení s tímto predikativním jménem 36krát ve tvaru infinitivním, 16krát ve tvaru určitém slovesném, 6krát ve tvaru deverbativního adjektiva, 2krát v gerundiu. Jméno *proposition* se nachází 31krát ve tvaru plurálu a 19krát v singuláru. Jako determinanty jména vystupují jedna číslovka, jedno přivlastňovací zájmeno, dvakrát ukazovací zájmeno, třikrát určitý člen a třiačtyřicetkrát člen neurčitý.

Z valenčních doplnění jména je nejčastěji zastoupen přivlastek shodný *législatif, nouveau* a neshodný *d'harmonisation, de directive, de règlement*. Jako sémantický subjekt VNP se nejčastěji uplatňuje *État membre, la Commission* a *candidat*.

„Le 1er juin 2005, la Commission européenne **a présenté** trois **propositions** en vue de l'établissement du SIS II.“

„Dne 1. června 2005 **předložila** Evropská komise tři **návrhy** na zřízení SIS II.“

„Sur la base des informations fournies, la Commission peut faire des commentaires et, le cas échéant, **présenter des propositions** au comité institué par l'article 18 de la directive 75/442/CEE, en vue d'une adaptation de l'annexe V du règlement (CEE) n° 259/93.“

„Na základě poskytnutých informací může Komise vznášet připomínky a podle potřeby **podávat návrhy** výboru zřízenému podle článku 18 směrnice 75/442/EHS za účelem přizpůsobení přílohy V nařízení Rady (EHS) č. 259/93.“

3.3.2.12. Évaluation

Ve korpusu nalezneme 1379 výskytů jména *évaluation*. Podle slovníku může nabývat těchto významů : *odhadnutí, ocenění, posouzení, odhad*. Pouhých 43 výskytů (asi 3%) jména napočítáme v rámci VNP.

	Výskytů	Český překlad 1	Český překlad 2
Effectuer une évaluation	30	Provést/provádět (vy)hodnocení	Vyhodnotit/ Zhodnotit
Réaliser une évaluation	13	Provést hodnocení	Vyhodnotit

Effectuer une évaluation

S tímto VNP se můžeme v korpusu setkat celkem třicetkrát, z toho v jednom případě s určitým členem. Sloveso *effectuer* vstupuje do konstrukcí s predikativním jménem *évaluation* v 8 případech v infinitivním tvaru, 20krát v podobě deverbativního adjektiva a dvakrát v určitém slovesném tvaru. Jméno *évaluation* napočítáme 13krát v plurálu a 17krát v singuláru. Z hlediska determinace je určeno třicetkrát členem neurčitým a sedmkrát členem určitým.

Z hlediska valenčních doplnění jména narazíme nejčastěji na shodné přívlastky *conjoint a préalable* a na neshodné *ex ante, de la situation, de produits a du processus*. Jako sémantické podměty se uplatňují *État membre, personne, autorité concerné/compétente*.

„À cette fin, l'autorité concernée devrait **effectuer une évaluation préalable de la situation** en se fondant sur les informations contenues dans le plan applicable pour l'accueil des navires dans un lieu de refuge.“

„Za tímto účelem by dotčený orgán měl **provést** předběžné **vyhodnocení** situace na základě informací uvedených v příslušném plánu přijímání lodí v "útočišti".“

V následujícím příkladu se při překladu uplatňuje syntaktická transpozice francouzské vedlejší věty přívlastkové v český přívlastek:

„Les personnes qui dispensent une formation ou effectuent une évaluation en cours d'emploi à bord d'un navire ne le font que lorsque cette formation ou évaluation n'a pas d'effet préjudiciable sur l'exploitation normale du navire et lorsqu'elles peuvent consacrer leur temps et leur attention à cette formation ou évaluation.“

„Osoby **provádějící** výcvik nebo **hodnocení** námořníka během jeho činnosti na lodi tak činily jen tehdy, jestliže tento výcvik nebo hodnocení nepůsobí nepříznivě na běžný provoz lodě a uvedené osoby mohou svůj čas a pozornost věnovat výcviku nebo hodnocení.“

V tomto překladu byl k VNP zvolen ekvivalent v podobě českého syntetického slovesa:

„Les États membres étaient tenus **d'effectuer une évaluation** à mi-parcours des programmes et d'en présenter les résultats à la Commission pour la fin de l'année 2003.“

„Úkolem členských států bylo programy v polovině období **zhodnotit** a výsledky do konce roku 2003 předložit Komisi.“

V souladu s typickým rysem administrativních textů se můžeme v překladu setkat i s nominalizací:

„Les sujets doivent être à l'heure pour participer à l'évaluation et s'assurer qu'ils ont réservé suffisamment de temps pour **effectuer l'évaluation**.“

„Členové komise se k hodnocení musí dostavit včas a vyhradit si dostatek času na **provedení hodnocení**.“

Réaliser une évaluation

Konstrukce *réaliser une évaluation* se v korpusu objevuje celkem 13krát. Kategoriální sloveso na sebe bere v devíti případech podobu deverbativního adjektiva a čtyřikrát se objevuje v infinitivu. Jméno *évaluation* se vyskytuje jednou s ukazovacím zájmenem, jednou bez členu a 11krát se členem neurčitým. Poměr výskytu jména v množném čísle k jeho výskytu v čísle jednotném je 9:4.

Sémantickými podmínky VNP je nejčastěji *la Commission*. Jako shodný přívlastek můžeme zaznamenat adjektivum *commun* a neshodný *des avancées*.

Vedle použití syntetického predikátu *vyhodnotit* se uplatňuje i analytický *provést hodnocení* a ve třetím případě se jedná o vazbu VNP s faktitivním polopomocným slovesem *faire*, která je přeložena pomocí *dépouillement*⁵⁰.

„L'ambition affirmée de la Commission de **réaliser une évaluation** et une publicité des avancées en vue de mettre en place une évolution et une révision permanente du système ECVET en vue de son adaptation, semble un gage de coopération.“

„Proklamovaná ambice Komise **vyhodnotit** pokroky a upozornit na ně, aby se tím zahájil neustálý vývoj a revize systému ECVET za účelem jeho úprav, se jeví jako záruka spolupráce.“

„La Commission est donc d'avis qu'il serait effectivement utile de **faire réaliser une évaluation commune** de ces techniques par des experts, afin de déterminer celles d'entre elles pouvant servir de "bonnes" ou de "meilleures" pratiques dans certaines situations.“

„Komise proto zastává názor, že by opravdu bylo užitečné **mít** společné **vyhodnocení** těchto metod provedené odborníky, aby se zjistilo, které z nich mohou být použity jako "dobré" nebo "nejlepší" postupy v daných situacích.“

⁵⁰ Překladačský postup, při kterém dochází k nahrazení plnovýznamového slova slovem pomocným, které vyjadřuje holý vztah (opak étoffement)

3.3.2.13. *Risque*

Jméno *risque* má v korpusu 1344 výskytů, z toho 46 (3,4%) v rámci VNP s kategoriálními slovesy *encourir*, *prendre* a *courir*. Překladový slovník LINGEA udává jako možné překlady jména *riziko* a *nebezpečí*.

	Výskytů	Český překlad 1	Český překlad 2	Český překlad 3
Encourir un risque	30	Podstoupit riziko	Být vystaven/čelit riziku	
Prendre un risque	9	Vystavovat se riziku	Nabýt angažovanost	Podstoupit riziko
Courir un risque	7	Podstoupit riziko	Být vystaven hrozbě/nebezpečí	

Encourir un risque

Ze třiceti výskytů tohoto VNP se jméno *risque* vyskytuje třiadvacetkrát v plurálu a determinují ho 21krát členy určité a 9krát členy neurčité. Určitý slovesný tvar se u kategoriálního slovesa uplatňuje celkem pětkrát a zbylých 25 případů je spojení jména a deverbativního adjektiva.

Ve valenčním poli jména se vyskytují nejčastěji přívlaskty shodné *éventuel*, *réel* a *important*.

„Sans préjudice de l'article 12 de la directive 89/391/CEE, les employeurs doivent veiller a ce que les travailleurs reçoivent, en outre, une formation adéquate et des informations précises concernant la manutention correcte de charges et les **risques qu'ils encourent** plus particulièrement lorsque les activités ne sont pas exécutées d'une manière techniquement correcte, en tenant compte des annexes I et II.“

„Aniž je dotčen článek 12 směrnice 89/391/EHS, musí zaměstnavatelé zajistit, aby zaměstnanci byli řádně vyškoleni a informováni o tom, jak správně manipulovat s břemeny, a o **rizicích, jimž mohou být vystaveni**, pokud tyto činnosti nevykonávají technicky správně, s přihlédnutím k přílohám I a II.“

„b) lors de l'application de l'article 8 paragraphe 4 de la directive 89/391/CEE, il soit tenu compte des risques éventuels encourus par le reste des travailleurs.“

„b) při použití čl. 8 odst. 4 směrnice 89/391/EHS byla vzata v úvahu jakákoli **rizika, kterým čelí** ostatní zaměstnanci.“

Prendre un risque

Jmenná část tohoto VNP je determinována v sedmi případech určitým a ve dvou neurčitým členem, přičemž z hlediska kategorie čísla se nachází pětkrát v plurálu a čtyřikrát v singuláru. Slovesná část je vyjádřena v šesti případech trpným rodem, jednou určitým slovesným tvarem a dvakrát infinitivem.

Jako sémantické podmínky jména vystupují *autorité requérante, établissement, transporteur, tierce partie, client*.

„Lorsqu'un établissement de crédit **prend des risques** sur sa propre entreprise mère, ou sur les autres filiales de cette entreprise mère, une prudence particulière s'impose.“

„V případech, kdy úvěrová instituce **nabude angažovanosti** vůči vlastnímu mateřskému podniku nebo vůči jiným dceřiným podnikům tohoto mateřského podniku, je zapotřebí zvláštní obezřetnosti.“

„L'information du débiteur peut donc être différée, à la demande de l'autorité requérante qui souhaite pouvoir utiliser les informations qu'elle a reçues sans **prendre le risque** que le débiteur fasse échec aux mesures envisagées.“

„Na žádost dožadujícího orgánu, který si přeje využít obdržené informace, aniž by **se vystavoval riziku**, že povinný (plátce výživného) zmaří plánovaná opatření, je možné informování povinného odložit.“

Courir un risque

Jméno *risque* má před sebou v rámci VNP ve čtyřech případech člen neurčitý a ve třech člen určitý, pouze jednou je uplatněno množné číslo. Sloveso *courir* je použito 4krát v určitém slovesném tvaru, 2krát v trpném rodě a jednou v infinitivu.

Ze sémantických podmětů jména zmíním ty nejčastější *travailleur, ressortissant d'un pays tiers, personne*. Ve valenčním poli se nacházejí přívlastky *réel, de sécurité, de santé*.

V následujících dvou příkladech je rozdíl mezi původním větou a jejím českým překladem ten, že ze syntaktického podmětu VNP ve funkci agens se v cílovém jazyce stal *patiens*:

„Les États membres peuvent subordonner le travail de certaines catégories de travailleurs de nuit a certaines garanties, dans des conditions fixées par les législations et/ou pratiques nationales, pour des travailleurs qui **courent un risque de sécurité ou de santé** lié au travail durant la période nocturne.“

„Členské státy mohou za podmínek stanovených vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi podmínit práci některých kategorií nočních pracovníků určitými zárukami, jde-li o pracovníky, u nichž **vznikají rizika** pro bezpečnost nebo zdraví spojená s prací vykonávanou v noční době.“

„... tout ressortissant d'un pays tiers ou tout apatride qui ne peut être considéré comme un réfugié, mais pour lequel il y a des motifs sérieux et avérés de croire que la personne concernée, si elle était renvoyée dans son pays d'origine ou, dans le cas d'un apatride, dans le pays dans lequel il avait sa résidence habituelle, **courrait un risque réel de subir les atteintes** graves définies à l'article 15, l'article 17, paragraphes 1 et 2, n'étant pas applicable à cette personne, et cette personne ne pouvant pas ou, compte tenu de ce risque, n'étant pas disposée à se prévaloir de la protection de ce pays.“

„...státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti, která nesplňuje podmínky pro uznání za uprchlíka, ale u které existují závažné důvody se domnívat, že pokud by se vrátila do země svého původu, nebo v případě osoby bez státní příslušnosti do země svého dosavadního pobytu, byla by **vystavena** reálné **hrozbě**, že utrpí vážnou újmu uvedenou v článku 15, a na kterou se nevztahují čl. 17 odst. 1 a 2, přičemž tato osoba nemůže nebo vzhledem ke shora uvedené hrozbě nechce přijmout ochranu dotyčné země.“

3.3.2.14. Transport

Substantivum *transport* má v korpusu absolutní frekvenci 1294 výskytů, do verbonominálních konstrukcí vstupuje ve 22 případech (1,7%) s kategoriálním slovesem *effectuer*. Podle překladového slovníku můžeme počítat s překlady *přeprava*, *převoz*, *doprava*, *transport* a právnicky *převedení*, *převod*, *postup*.

	Výskytů	Český překlad 1	Český překlad 2	Český překlad 3
Effectuer un transport	22	Přepravovat	Provozovat/zajist'ovat dopravu	Provádět přepravu

Effectuer un transport

Jméno *transport* je v rámci VNP determinováno 4krát členem určitým a 18krát členem neurčitým, v 19ti případech se vyskytuje v plurálu a ve třech v singuláru. Kategoriální sloveso *effectuer* je v infinitivu v deseti případech a po šesti výskytech jej nalezneme v určitém slovesném tvaru, v příčestí přítomném a v rodě trpném.

Jako sémantické podměty jména vystupují *navire*, *établissement*, *entreprise*, *conducteur*, *transporteur*, *personne*. Ve valenčním poli jména nalezneme rovněž přívlastky shodné *maritime*, *national*, *international* a neshodné *de déchets*, *de cabotage*, *de marchandise*, *par route*.

V tomto případě je provedena syntaktická transpozice věty vedlejší (přívlastková) ve francouzštině na větný člen (přívlastek) v češtině:

„Les dispositions de l'article 14 de la directive 75/442/CEE s'appliquent également aux producteurs de déchets dangereux ainsi qu'à tous les établissements et entreprises qui **effectuent le transport** de déchets dangereux.“

„Článek 14 směrnice 75/442/EHS se vztahuje také na původce nebezpečných odpadů a na všechna zařízení a podniky **přepravující** nebezpečné odpady.“

„Lorsque des navires **effectuent des transports** maritimes réguliers assortis d'escales fréquentes et régulières et si des preuves suffisantes attestent l'existence d'un arrangement en vue du dépôt des déchets d'exploitation des navires et du paiement des redevances y afférentes dans un port situé sur l'itinéraire du navire, les États membres compétents pour les ports concernés peuvent exempter ces

navires des obligations visées à l'article 6, à l'article 7, paragraphe 1, et à l'article 8.“

„**Provozují-li** lodě pravidelnou **dopravu** s častými a pravidelnými zastávkami v přístavech a je-li dostatečně prokázáno, že je zajištěno předání lodního odpadu a placení poplatků v přístavech na trase lodi, mohou členské státy, ve kterých dané přístavy leží, tyto lodě osvobodit od povinností podle článku 6, čl. 7 odst. 1 a článku 8.“

„Les autorités des États membres concernés n'empêchent ni ne retiennent aucun transport accompagné d'un formulaire de transmission d'échantillon dument complété, sauf si elles ont un doute quant a la légalité du **transport effectué**.“

„Orgány zúčastněných členských států nesmějí bránit přepravě prováděné řádně vyplněným formulářem pro předávání vzorku ani ji zdržovat, ledaže mají pochybnosti, že je **přeprava prováděna** legálně.“

3.3.2.15. Effet

Jméno *effet* se v korpusu vyskytuje 1234krát a do verbonominálních konstrukcí vstupuje se slovesy *produire* a *prendre* celkem 114krát (9% všech výskytů jména). Překladový slovník pro jméno nabízí ekvivalenty *efekt*, *důsledek*, *výsledek*, *účinek*, *dojem*, *vliv*.

Po *accord* je *effet* druhým jménem, které v korpusu v rámci VNP ovlivňuje jeho polysémický charakter. Všechny české překlady zobrazené v tabulce vyjma *přinést výsledky* lze považovat v rámci daného zaměření textů za synonymní.

	Výskytů	Český překlad 1	Český překlad 2	Český překlad 3
Produire un effet	38	Nabýt účinnosti	Mít působnost/ účinek/dopad/charakter	Přinést výsledky
Prendre effet	76	Platit	Nabý(va)t účinek/účinnost	Vstoupit v platnost

Produire un effet

Jméno *effet* je determinováno z celkových 38 výskytů v této VNP 13krát zájmenem přívlastňovacím, jednou členem určitý, 22krát členem neurčitým a 2krát se vyskytuje samostatně bez členu. V plurálu jej nalezneme v 33 výskytech. Kategoriální sloveso *produire* se objevuje 13krát v infinitivu, 22krát v určitém slovesném tvaru, jednou v přičestí přítomném, jednou v rodě trpném a jednou ve formě zvrtné.

Ve valenčním poli jména se vyskytují přívlastky shodné *néгатif*, *recherché*, *diffu*, *juridique*, *visible*, *similaire* a neshodný *de levier*. Sémantickými podměty jména jsou nejčastěji *État membre*, *proposition*, *valeur*, *organe*, *sanction*, *mesure*.

Následují příklady použití překladu VNP v praxi:

„Les articles 1er a 11 produisent leurs effets dans les États membres qui ont adopté l'euro comme monnaie unique.“

„Články 1 až 11 **mají působnost** v členských státech, které přijaly euro jako jednotnou měnu.“

„Les autorités compétentes coopèrent étroitement pour veiller à ce que ces sanctions ou mesures produisent les effets recherchés.“

„Příslušné orgány úzce spolupracují, aby zajistily, že tyto sankce nebo opatření **přinesou** žádoucí výsledky.“

„Cette proposition risque en effet de **produire des effets négatifs** pour l'ensemble des ONG européennes et de décrédibiliser toutes ces organisations, en minant leur capital social le plus précieux: la confiance de l'opinion publique ainsi que celle des institutions locales, nationales et européennes.“

„Tento návrh by mohl **mít** negativní **dopad** na všechny nevládní organizace EU a tyto organizace diskreditovat, čímž by ohrozil jejich nejcennější společenský kapitál - důvěru veřejnosti a místních, národních a evropských institucí.“

Prendre effet

Druhé kategoriální sloveso, které doplňuje predikativní jméno *effet* je *prendre*, které má ve VNP 2krát tvar infinitivu a 74krát určitý tvar slovesný. Jméno *effet* se ve všech 76 případech vyskytuje v singuláru a samostatně bez členu.

Sémantickými podměty VNP jsou nejčastěji *la décision, la déclaration, la dénonciation, la mesure, la suspension*.

Konstrukce *prendre effet*, kterou můžeme považovat za frazeologismus, v právním textu vystupuje jako jazyková šablona s významem synonymním pro *entrer en vigueur*. Frazeologickou povahu konstrukce je možné si ověřit v programu Sketch Engine na jazykovém korpusu *French web corpus*.⁵¹ Po zadání dotazu nám konkordační program zobrazí 152 užití výrazů *prendre* a *effet* vedle sebe u nichž se v několika málo případech jedná pouze o náhodné postavení slovesa a výrazu *en effet* ve významu *opravdu* a zbytek jsou čistě kombinace slovesa a jména bez determinantu.

Na rozdíl od konstrukce jména *effet* s kategoriálním slovesem *produire* může být VNP *prendre effet* přeloženo také syntetickým slovesem *plait*:

„Vu le point 2 b), la présente déclaration prendra effet dans la période comprise entre la conclusion finale de l'accord par le Conseil de l'Union européenne et l'entrée en vigueur de l'accord, sous réserve que l'accord (y compris, pour plus de certitude, les déclarations annexées) soit appliqué conformément à ses termes par la Communauté européenne.“

⁵¹ korpus obecného jazyka o necelých 105 000 000 slovech, více informací na : <http://trac.sketchengine.co.uk/wiki/Corpora/FrenchWebCorpus>

„S ohledem na odst. 2 písm. b) **platí** toto prohlášení pro období mezi konečným uzavřením dohody Radou Evropské unie a vstupem dohody v platnost, dokud nebude dohoda (zahrnující, pro upřesnění, připojená prohlášení) uplatňována Evropským společenstvím podle jeho podmínek.“

Ve většině případů má toto VNP v korpusu inchoativní charakter a tím se odlišuje od verbonominálního predikátu s kategoriálním slovesem *produire*:

„Le retrait **prendra effet** à la date de réception de la notification par le secrétaire général.“

„Zpětvzetí výhrady **nabývá účinku** dnem doručení tohoto oznámení generálnímu tajemníkovi.“

„La présente décision **prend effet** le jour suivant celui de son adoption par le Conseil.“

„Toto rozhodnutí **vstupuje v platnost** prvním dnem po dni přijetí Radou.“

3.3.2.16. *Question*

V překladovém slovníku po vyhledání jména *question*, kterého v korpusu napočítáme 1112 výskytů, dostaneme tyto jeho překlady: *otázka, dotaz, problém*. Z tabulky vyplývá, že roli při překladu jména hraje jeho polysémie, kromě nejčastěji použitého ekvivalentu *otázka* se totiž v korpusu setkáme rovněž s překladem *věc* (sémanticky blízký k podstatnému jménu *problém*). Do verbonominálních konstrukcí vstupuje jméno s kategoriálními slovesy *poser* a *soumettre*.

	Výskytů	Český překlad 1	Český překlad 2
Poser une question	8	Klást/pokládat otázky	Formulovat otázku
Soumettre une question	4	Předložit záležitost	Postoupit/ předložit věc

Poser une question

Sloveso *poser* se v rámci VNP vyskytuje 4krát ve zvrtném tvaru, 2krát v infinitivu a 2krát v určitém slovesném tvaru. Jméno *question* má před sebou ve třech případech člen neurčitý, ve čtyřech člen určitý a jednou je určen číslovkou.

Ve valenčním poli jména nalezneme sémantické podměty *mise en oeuvre du présent règlement, le livre vert, État membre, le Comité* a přívlastky neshodné *de principe* a *de savoir* a přívlastek shodný *principal*.

Při zkoumání překladu zvrtného tvaru slovesa narazíme ve dvou případech na použití českého ekvivalentu *vyvstává otázka* (mimoto se uplatňují rovněž překlady *jsou zde i otázky* a *otázkou zůstává*)

„La **question se pose** de savoir si le droit de refuser de produire des preuves s'applique aux personnes morales.

„**Vyvstává otázka**, zda se právo na odepření předložení důkazů vztahuje i na právnické osoby.“

V ostatních případech je překlad tvořen na stejné bázi jako v tomto případě:

„Le Livre vert **pose 39 questions principales**, assorties de sous-questions.“

„Zelená kniha **pokládá 39 hlavních otázek** obsahujících podotázky.“

Soumettre une question

V rámci kolokace *soumettre une question* se jméno *question* vyskytuje jednou v plurálu a je determinováno 4krát členem určitým. Sloveso *soumettre* se objevuje 3krát v infinitivu a jednou v určitém slovesném čase.

Sémantickými podměty jména jsou *agent technique, État membre, une partie*.

„ Dans le cas où un agent technique ou une autorité aéronautique ne corrige pas les insuffisances dans le délai fixé dans le plan d'action, l'un ou l'autre agent technique peut **soumettre la question** au CMCM.“

„V případě, že některý technický zástupce nebo letecký úřad nenapraví nedostatky ve lhůtě stanovené v akčním plánu, může kterýkoli z obou technických zástupců **věc postoupit** JMCM.“

3.3.2.17. Surveillance

V korpusu se jméno *surveillance* vyskytuje 946krát, z toho ve dvaceti případech v konstrukci s kategoriálním slovesem. Co se týče uplatnění jména mimo VNP, ve několika desítkách případů se s ním setkáme v rámci jazykové šablony *la surveillance et le contrôle (Encourager des initiatives de surveillance et de contrôle de la qualité des médicaments./ Podpořit iniciativy týkající se dohledu nad jakostí farmaceutických výrobků a její kontroly.)*

Ve slovníku nalezneme překlady *dohled, dozor, ostraha*, přičemž v našem korpusu se nejčastěji uplatňuje překlad *dohled*.

	Výskytů	Český překlad 1	Český překlad 2
Exercer une surveillance	20	Poskytnout/vykonávat/zajistit dohled	Provádět dozor

Exercer une surveillance

Jméno *surveillance* je determinováno 11krát určitým členem, 7krát neurčitým členem a 2krát ukazovacím zájmenem. Sloveso *exercer* má 9krát infinitivní tvar a 11krát určitý slovesný tvar.

Podobně jako ostatní jména má i *surveillance* ve svém valenčním poli sémantické podměty *État membre, autorité compétente, Conseil* a přívlastky *approprié, consolidé, complémentaire, permanent, prudentiel*.

Kromě standardního překladu analytickými predikáty popsány v tabulce výše, které netřeba dále rozvádět, jsem při zkoumání tohoto VNP narazila na tyto zvláštní překladatelské postupy:

Podle mého názoru v případě následujícího příkladu překladatel správně zvolil pro překlad záporného slovesa „*ne pas exercer*“ české „*upustit od*“. Doslovný překlad „*nevykonávat dohled*“ by v kontextu věty zněl neohrabaně a nečesky.

„Ils peuvent également **ne pas exercer** cette **surveillance** lorsque l'entreprise mère est une compagnie financière établie dans le même État membre que l'établissement de crédit, pour autant que cette compagnie soit soumise à la même surveillance que les établissements de crédit.“

„Členské státy mohou dále **upustit od** tohoto **sledování**, je-li mateřským podnikem finanční holdingová společnost usazená v témže členském státě jako úvěrová instituce a je-li tato společnost sledována stejným způsobem jako úvěrové instituce.“

Následující věta je z překladatelského hlediska zajímavá použitím dvojité modulace typu aktivum-pasivum, a to ve větě hlavní „*la vérification est effectuée/ověření provádí*“ a ve větě vedlejší vztažné „*qui exercerait la surveillance/který by byl pověřený dohledem*“.

„La vérification est effectuée par l'autorité compétente qui **exercerait la surveillance consolidée** si le quatrième alinéa s'appliquait, à la demande de l'entreprise mère ou de l'une quelconque des entités réglementées agréées dans la Communauté, ou de sa propre initiative.“

„Ověření provádí příslušný orgán, který **by byl pověřený dohledem** na konsolidovaném základě, pokud by se použil čtvrtý pododstavec, na žádost mateřského podniku nebo kteréhokoli z regulovaných podniků povolených ve Společenství nebo z vlastního podnětu.“

Posledním příkladem je opět použití překladatelského postupu dépouillement v následujícím příkladu. Z hlediska překladu je podle mého názoru nevhodná kompozice „*příslušné orgány příslušné k dohledu*“, navrhovala bych například „*orgány příslušné k vykonání/zajištění dohledu*“.

„Les États membres ou les autorités compétentes chargées d'**exercer la surveillance** sur une base consolidée en application de l'article 53 peuvent renoncer dans des cas individuels à l'inclusion dans la consolidation d'un établissement de crédit, d'un établissement financier ou d'une entreprise de services bancaires auxiliaires, qui est une filiale ou dans lequel une participation est détenue.“

„Členské státy nebo příslušné orgány příslušné k **dohledu** na konsolidovaném základě podle článku 53 mohou v níže uvedených případech rozhodnout, že úvěrová instituce, finanční instituce nebo podnik pomocných bankovních služeb, který je dceřiným podnikem nebo ve kterém drží jiná osoba účast, nemusí být zahrnut v konsolidaci.“

3.3.2.18. Analyse

Pro jméno *analyse* nabízí slovník LINGEA překlady *rozbor, analýza, rozklad*. Ze 714 výskytů jména v korpusu jich pouhých 13 vstupuje do verbonominálních konstrukcí, a to s kategoriálními slovesy *faire* a *effectuer*.

	Výskytů	Český překlad 1	Český překlad 2
Faire une analyse	3	Provést analýzu	
Effectuer une analyse	10	Provést analýzu/rozbor/posouzení	Zpracovat studii

Faire une analyse

Statistiky VNP *faire une analyse* jsou následující: kategoriální sloveso *faire* se vyskytuje dvakrát v určité slovesném tvaru a jednou v trpném rodě, jméno *analyse* je ve všech třech případech determinováno členem neurčitým přičemž jednou se nachází v plurálu a dvakrát v singuláru.

Ve valenčním poli se nacházejí sémantické podmínky *Bureau* a *personne* a přívlastky shodné *comparative, globale* a *intégré*.

„Dans le cadre de ce rapport, le Bureau évalue notamment les résultats des actions menées au titre du présent règlement et en **fait une analyse comparative globale**, afin de favoriser une meilleure connaissance par les Etats membres des bonnes pratiques en cours et d'améliorer la qualité, la cohérence et l'efficacité du régime commun européen d'asile.

„V rámci této zprávy úřad hodnotí zejména výsledky akcí uskutečněných na základě tohoto nařízení a **provede** jejich komplexní srovnávací **analýzu** s cílem seznámit členské státy s používanými osvědčenými postupy a zlepšovat kvalitu, soulad a účinnost společného evropského azylového systému.

Effectuer une analyse

Jméno *analyse* je v rámci tohoto VNP determinováno 8krát neurčitým členem, jednou členem určitým a jednou přívlastňovacím zájmenem. Kategoriální sloveso *effectuer* se vyskytuje 4krát v infinitivu, 2krát v určitém slovesném tvaru, jednou v gerundiu a 3krát v trpném rodě.

Valenční pole jména obsahuje sémantické podmínky *la Commission, le laboratoire* a neosobní vazbu *il est nécessaire de*, přívlastky neshodné *de risques, des*

régimes d'indemnisation des victimes, d'impact, des tendances de la production, de l'application du régime a shodné, comparative, détaillé.

„k) les marchandises contenues dans des envois dont la valeur intrinsèque n'excède pas 22 EUR, à condition que les autorités douanières acceptent, avec l'accord de l'opérateur économique, **d'effectuer une analyse de risques** en utilisant les informations contenues dans, ou fournies par, le système utilisé par l'opérateur économique.“

„k) zboží obsaženého v zásilkách, jejichž skutečná hodnota nepřekračuje 22 EUR, pod podmínkou, že celní orgány přistoupí se souhlasem hospodářského subjektu na **provedení analýzy** rizik s využitím informací obsažených v systému nebo poskytnutých systémem, který používá hospodářský subjekt.“

„Considérant que, pour ce faire, il est nécessaire de contrôler les qualités des boues et des sols sur lesquels elles sont utilisées et donc **d'effectuer leur analyse** et d'en communiquer certains résultats aux utilisateurs.“

„Vzhledem k tomu, že z tohoto důvodu je nutné monitorovat jakost kalů a půdy, na které se kal využívá, a proto je třeba **provádět rozbory** kalů a půdy a informovat o získaných výsledcích jejich uživatele.“

Přechodník je opět přeložen souřadnou větou, tentokrát pomocí spojky *prostřednictvím*:

„c) dans les cinq ans suivant l'entrée en vigueur du traité, la question de l'aide aux victimes devrait être abordée **en effectuant une analyse comparative des régimes d'indemnisation des victimes** et en évaluant la possibilité d'arrêter des mesures au sein de l'Union européenne.

„c) je třeba do pěti let od vstupu Smlouvy v platnost řešit otázku pomoci obětem prostřednictvím **zpracování** srovnávací **studie** režimů odškodňování obětí a zhodnocení možnosti přijmout opatření v rámci Evropské unie.“

„La Commission a **effectué une analyse d'impact** qui est mentionnée dans le programme de travail et a publié un rapport a ce sujet sur http://europa.eu.int/comm/dgs/justice_home/evaluation/dg_coordination_evaluation_annexe_en.htm.“

„Komise **provedla posouzení** dopadů, které je obsaženo v pracovním programu. Zprávu o posouzení dopadů lze nalézt na internetové stránce http://europa.eu.int/comm/dgs/justice_home/evaluation/dg_coordination_evaluation_annexe_en.htm.“

V této větě je možné si všimnout syntaktické transpozice přívlastku *actuellement disponibles* ve vedlejší větu přívlastkovou vloženou. Zároveň, stejně jako v následujícím příkladu, se překladatel uchýlil k vypuštění kategoriálního slovesa :

„Les données actuellement disponibles ne permettent pas **d'effectuer une analyse détaillée des tendances de la production** et **de l'application du régime** dans ces nouveaux États membres.

„Údaje, které jsou v současné době k dispozici, neumožňují podrobný **rozbory** trendů produkce a provádění režimu v uvedených nových členských státech.“

„ Pour **effectuer** certaines **analyses** il n'existe pas actuellement de méthodes de référence internationalement acceptées qui ont été validées.“

„Pro některé **analýzy** v současnosti neexistují žádné mezinárodně uznávané referenční metody, jež byly validovány.“

4. Závěr

Kapitoly, které jsou součástí teoretické části této diplomové práce si kladly za úkol vymežit syntakticko-sémantické vlastnosti predikátu se zaměřením na verbonominální predikát s kategoriálním slovesem, analyzovat jeho jednotlivé složky, jmennou a slovesnou, a určit testy, pomocí nichž by bylo nejvhodnější tuto specifickou jednotku rozpoznávat v rámci výzkumu v praktické části diplomové práce. Ve druhé podkapitole teoretické části jsme se zabývali otázkou výskytu VNP v právním stylu.

Výzkumná část, pro kterou se výchozím bodem staly praktické příklady nalezené v korpusu evropských legislativních textů CORTE, tvoří základní stavební kámen celé práce a přináší mnoho zajímavých informací a poznatků o zkoumaném jevu.

Na základě žebříčku nejfrekventovanějších francouzských slov jsme v programu Sketch Engine vyexcerpovali 18 nejčastěji se vyskytujících predikativních jmen a k nim pomocí funkce Word Sketch dohledávali kategoriální slovesa. Všechna zkoumaná predikativní substantiva se ve zkoumaném korpusu pojí nejméně s jedním (*application, surveillance, transport*) a maximálně s osmi (*accord*) kategoriálními slovesy.

Celkem se v rámci padesáti zkoumaných VNP objevilo 31 různých kategoriálních sloves, z nichž nejčastěji (5krát) se s různými predikativními jmény uplatnilo sloveso *prendre*.

Při zmíněném procesu excerpování predikativních substantiv z korpusu jsme se setkali s nečekaným faktem, a to, že v první stovce nejfrekventovanějších slov se objevilo celkem 39 substantiv, což hodnotíme jako vysoký počet. Pro zajímavost jsme nechali vyhledat nejčastěji použitá slova ve stejném programu také v rámci French Web Corpus, což je rozsáhlý korpus obecného francouzského jazyka o velikosti necelých 105 000 000 slov a podle očekávání v první stovce nebyl výskyt substantiv zdaleka tak vysoký (celkem jsme jich napočítali 5), zejména na úkor zájmen osobních, přivlastňovacích a ukazovacích, která se pochopitelně v textech legislativních téměř nevyskytují. Toto zjištění potvrzuje hypotézu, že v právním stylu se setkáme s vyšší frekvencí nominálního vyjadřování než v běžném jazyce.

Nyní se dostáváme již k samotným výsledkům analýzy překladů studovaných VNP. V následujících bodech jsou shrnuty nejdůležitější zjištěné poznatky o způsobu překladu celkem padesáti VNP :

- 7 francouzských VNP má v korpusu pouze jediný český překlad,

- 14 francouzských VNP má v českém překladu jako jednu z variant syntetické sloveso,
- pouze jednou je syntetické sloveso jediným použitým způsobem překladu francouzského VNP,
- v naprosté většině případů jsou pro překlad francouzských VNP použity ekvivalentní formy českých VNP,
- v několika případech se překladatel uchýlil k opisu (Např. *adopter les dispositions* – *uvést v účinnost předpisy*, *encourir un risque* – *být vystaven riziku*),
- pokud se v rámci zkoumaných VNP nachází kategoriální sloveso v přechodníkovém tvaru, je vždy do češtiny přeloženo pomocí syntaktické transpozice (příklady na str. 26, 65). Tento fakt připisujeme volbě překladatele, neboť v odborném stylu češtiny jsou přechodníky stále využívané,
- padesát zkoumaných VNP je do češtiny přeloženo celkem 163 různými ekvivalentními vyjádřeními, do kterých jsou zahrnuty VNP, syntetická slovesa a výše zmíněné opisy,
- těchto 163 různých českých překladů jsou, vyjma syntetických sloves a opisů, kombinace 37 kategoriálních sloves a 42 predikativních jmen.

Poslední bod je důkazem vysoké variability při překladu především jmenné části VNP do češtiny.

Na základě těchto údajů můžeme konstatovat, že v rámci praktického výzkumu se nám podařilo potvrdit domněnky vyslovené v kapitole 3.4. (str. 18-19).

Pro potvrzení hypotézy, která je založená na tvrzení A. Jedličky, že „víceslovné pojmenování provést průzkum pojmenovává na rozdíl od pojmenování jednoslovného složitější akci, propracovanou a organizovanou“, nabízí korpus dokonce několik příkladů, z nejvýraznějších vybereme například *exercer un contrôle* - *provádět monitorování/kontrolu* či *adresser une demande* - *podat/předložit žádost*. Bezpochyby by se pro oba VNP dalo v češtině uplatnit i syntetické sloveso (*kontrolovat*, *požádat*), ale překladatel použil ekvivalentní VNP, který má podle A. Jedličky určitý příznak „složitosti a organizovanosti“.

Jak již bylo zmíněno výše, domněnka o vyšší frekvenci nominálního vyjadřování v odborných textech se ukázala jako pravdivá už jen při srovnání počtu substantiv v přehledu prvních sta slov v korpusech běžného jazyka a jazyka právního.

Bohužel se nám ani při důkladném pátrání v databázích EUR-Lexu nepodařilo zjistit, kterým jazykem byly dokumenty původně napsány, čili se můžeme i nadále pouze domnívat, že částečně je vysoký výskyt VNP ovlivněn morfosyntaxí angličtiny, která verbonominální spojení užívá velmi často, a která by teoreticky měla být zdrojovým jazykem většiny dokumentů.

Další vyslovená hypotéza o výskytu analytických predikátů tam, kde syntetický predikát není systémově možný se rovněž potvrdila, a to například v hojně využívaných příkladech VNP *přijmout/vydat/uložit opatření (*opatřit)*.

Potvrzení poslední domněnky vyslovené v teoretické části, která se týká očekávaného výskytu VNP místo syntetického slovesa tranzitivního v případech, kdy věta neobsahuje předmět, můžeme doložit na následujícím příkladu:

„*Le conducteur (...) est employé (...), pour y effectuer des transports par route.*“
„*Řidič (...) je zaměstnán (...), aby prováděl silniční dopravu v tomto státě.*“
(**aby přepravoval po silnici.*)

Navíc se nám podařilo vyvrátit tvrzení G. Grosse, že sloveso *prendre* je jediné z kategoriálních sloves, které může podléhat nominalizaci. Výskyt nominalizovaných tvarů kategoriálních sloves jsme zjistili u:

adopter („*Aux fins de l'adoption des mesures visées au paragraphe 1... - Za účelem přijetí předpisů podle odst. 1...*“),
transmettre („*La transmission des informations résultant des activités des services nationaux de sécurité et de renseignement joue un rôle important dans ce processus. – Důležitou součástí tohoto procesu je předávání informací získaných z činnosti bezpečnostních a zpravodajských služeb členských států.*“)
négociier („*Au cours des négociations de l'accord décrit au paragraphe 8...*“ - *V průběhu jednání o dohodě popsané v odstavci 8...*“)
conclure („*La signature de l'accord (...) est autorisée au nom de la Communauté, sous réserve d'une décision du Conseil concernant la conclusion de l'accord. - Podepsání Dohody (...) se schvaluje jménem Společenství s výhradou rozhodnutí Rady o uzavření dohody.*“)

Z jevů, které souvisejí s překladem VNP, a se kterými jsme před začátkem výzkumu nepočítali, je poměrně časté vypouštění kategoriálního slovesa při překladu do češtiny (např. str. 32) v rámci překladatelského postupu koncentrace, v několika případech je vypouštěno kategoriální sloveso ve formě deverbativního adjektiva (např. str. 39).

5. Résumé

Les chapitres qui font la partie de la partie théorique de ce travail ont eu pour le but de délimiter les caractéristiques syntactico-sémantiques du prédicat en se focalisant sur le prédicat nominal avec le verbe support, d'analyser ses éléments particuliers, la partie nominale et la partie verbale et de définir les tests pour pouvoir identifier cet élément phrastique spécifique dans le cadre de la partie pratique de ce travail. Le deuxième sous-chapitre de la partie théorique est destiné à la question de la présence des prédicats nominaux à verbe support dans le cadre du style juridique.

La partie de recherche, dont le point de départ sont les exemples concrets qui ont été trouvés dans le corpus des textes européens législatifs CORTE, forme la base du travail entier et apporte beaucoup d'information et connaissances intéressantes sur le phénomène analysé.

Dans le programme Sketch Engine on a collecté 18 noms prédictifs français sur la base de l'échelle des mots les plus fréquents et puis on a cherché les verbes support à l'aide de la fonction Word Sketch. Tous les noms prédictifs examinés se lient au moins avec un (*application, surveillance*) et au maximum avec huit (*accord*) verbes supports.

En somme, on a analysé une cinquantaine de prédicats nominaux avec le verbe support. En ce qui concerne la partie verbale, on a enregistré 31 verbes supports différents, dont le verbe *prendre* a été appliqué le plus souvent (5 fois) avec les divers noms prédictifs.

Pendant le procès de la collection des noms prédictifs on s'est rendu compte d'un fait surprenant. Dans la première centaine de mots les plus fréquents dans le corpus ont apparu 39 substantifs, ce qu'on peut évaluer comme le nombre élevé. On a donc essayé de chercher les mots les plus fréquents par le même programme dans un corpus de la langue française courante (French web corpus) qui compte presque 105 000 000 mots. Comme prévu, la présence des substantifs dans la première centaine des mots était loin d'être élevé (en somme 5 substantifs) surtout au détriment des pronoms personnels, possessifs et démonstratifs, qui apparaissent rarement dans les textes législatifs. Cette constatation confirme notre hypothèse, que dans le style juridique on peut compter avec une fréquence de l'expression nominale plus haute que dans la langue courante.

Maintenant on procède vers les résultats de l'analyse des traductions des prédicats nominaux avec le verbe support examinés. Les points suivants récapitulent les

connaissances les plus importants que nous avons faites des traductions des cinquante prédicats nominaux à verbes supports (PNVS) :

- sept PNVS français ont une seule traduction tchèque dans le corpus,
- quatorze PNVS français ont un verbe synthétique comme une variante de la traduction,
- le verbe synthétique n'est utilisé qu'une fois comme la seule possibilité de traduction tchèque de PNVS français,
- dans la plupart des cas on utilise les formes équivalentes des PNVS tchèques pour exprimer les PNVS français,
- dans plusieurs cas le traducteur a utilisé la reformulation (p.e. *adopter les dispositions – uvést v účinnost předpisy, encourir un risque – být vystaven riziku*),
- si le verbe support dans le cadre du PNVS analysé a la forme d'un gérondif, il est toujours traduit par l'intermédiaire d'une transposition syntaxique (p.e. pages 26, 65). Puisque les gérondifs sont encore utilisés dans le style spécialisé tchèque, on est d'avis que non-utilisation des gérondifs dans les textes examinés est le choix du traducteur,
- la cinquantaine des PNVS français est traduit en tchèque par 163 expressions équivalentes inclus les PNVS, les verbes synthétiques et les reformulations mentionnées ci-dessus,
- à l'exclusion des verbes synthétiques et les reformulations, ces 163 traductions diverses sont les combinaisons des 37 verbes supports et 42 noms prédicatifs.

Le dernier point est la preuve de la grande variabilité des traductions tchèques, surtout de la partie nominal du PNVS.

Sur la base de ces données on peut constater, que dans le cadre de la recherche pratique on a réussi à confirmer les hypothèses formulées dans le chapitre 3.4. (pages 18-19).

Pour pouvoir confirmer l'hypothèse, qui est fondé sur l'affirmation de A. Jedlička, que « à la différence de la dénomination d'un seul mot, une dénomination de plusieurs mots comme *faire des recherches* dénomme une action plus compliquée, élaborée et organisée »⁵², le corpus nous offre plusieurs exemples dont on choisit par exemple *exercer un contrôle-provádět monitorování/kontrolu* ou *adresser une demande-*

⁵² „víceslovné pojmenování provést průzkum pojmenovává na rozdíl od pojmenování jednoslovného složitější akci, propracovanou a organizovanou“

podat/předložit žádost. On pourrait sans doute appliquer un verbe synthétique pour ces deux PNVS (*contrôler, demander*), mais le traducteur a choisi le PNVS équivalent tchèque, qui a selon A. Jedlička un caractère marqué « d'une complexité et organisation ».

Comme on a déjà mentionné, l'hypothèse sur une fréquence plus haute de l'expression nominale dans les textes spécialisés s'est vérifié par la comparaison des nombres des substantifs dans le tableau de la première centaine de mots dans les corpus de la langue spécialisée et courante. Malheureusement, malgré une recherche minutieuse dans les bases de données de EUR Lex, on n'a pas réussi à découvrir la langue d'origine des documents analysés, donc on peut seulement supposer, que la fréquence élevée des PNVS est d'une part influencée par la morpho-syntaxe de l'anglais, qui utilise les constructions verbe-nom assez souvent et qui, en théorie, devrait être la langue d'origine de la plupart des documents.

Une autre hypothèse formulée sur la présence des prédicats analytiques là où l'application du prédicat synthétique n'est pas possible s'est vérifié, par exemple dans les PNVS *adopter/arrêter/prendre une mesure (*mesurer)*.

La confirmation de la dernière hypothèse formulée dans la partie théorique, qui concerne la présence prévue des PNVS au lieu d'un verbe synthétique du caractère transitif au cas où la phrase ne comporte pas d'objet, peut être justifié par l'exemple suivant :

*Le conducteur (...) est employé (...), pour y effectuer des transports par route. " „Řidič (...) je zaměstnán (...), aby prováděl silniční dopravu v tomto státě. " (*pour transporter par route.)*

En plus, on a réussi à réfuter l'affirmation de G. Gross, que le verbe *prendre* est le seul verbe support qui peut subir la nominalisation. On a découvert la présence des formes nominalisées des verbes suivants:

adopter („Aux fins de l'adoption des mesures visées au paragraphe 1... - Za účelem přijetí předpisů podle odst. 1... "),
transmettre („La transmission des informations résultant des activités des services nationaux de sécurité et de renseignement joue un rôle important dans ce processus. – Důležitou součástí tohoto procesu je předávání informací získaných z činnosti bezpečnostních a zpravodajských služeb členských států. ")
négociier („Au cours des négociations de l'accord décrit au paragraphe 8... " - V průběhu jednání o dohodě popsané v odstavci 8... ")
conclure („La signature de l'accord (...) est autorisée au nom de la Communauté, sous réserve d'une décision du Conseil concernant la conclusion de l'accord. - Podepsání Dohody (...) se schvaluje

*jménem Společenství s výhradou rozhodnutí Rady o uzavření
dohody.“)*

En ce qui concerne les phénomènes liés avec la traduction des PNVS dont la présence on n'avait pas prévue avant le début de la recherche, on doit mentionner une élision fréquente du verbe support (p.e. page 32) pendant le procès de la concentration en traduction. Dans plusieurs cas le verbe support sous forme d'un adjectif verbal est élide (p.e. page 39).

7. Seznam použité literatury

Tištěná bibliografie:

Autorský kol. pracovníků Lingea s.r.o. *LINGEA francouzsko-český česko-francouzský velký slovník*. Lingea s.r.o., 2007. ISBN 978-80-87062-05-0

Cantarini, S. *Costrutti con verbo supporto. Italiano e tedesco a confronto*. Bologna, Patron, 2004.

Čechová, M. a kol. *Čeština – řeč a jazyk*. Praha, 2002: ISV nakladatelství.

Čermák, F. *Jazykový korpus: Prostředek a zdroj poznání*. Slovo a slovesnost 56, 1995, č. 2, s. 119–140.

Daneš, F. - Grepl, M. - Hlavsa, Z., 1987. *Mluvnice češtiny (3). Skladba*. Praha, Academia.

Grepl, M a Karlík, P. *Skladba spisovné češtiny*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. ISBN 14-608-86

Gross, G. *Prédicats nominaux et compatibilité aspectuelle*. Langages 121, Paris, Larousse, 1996. str. 54-72.

Gross, G. Pour un bescherelle des prédicats nominaux. *Linguisticae Investigationes*, vol. 27, no.2 Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 2004, s. 343-358

Gross, M. *Les bases empiriques de la notion de prédicat sémantique*. Langage 63, Paris, Larousse, 1981.

Havránek, B. – Jedlička, A. *Česká mluvnice*. Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1970.

Jelínek, M.: Jména dějová. In: *Tvoření slov v češtině 2. Odvozování podstatných jmen* (red. F. Daneš, M. Dokulil, J. Kuchař). Academia, Praha 1967, s. 562-653.

La Fauci, N., Mirto, I. *FARE. Elementi di sintassi*. Pisa. Edizioni ETS, 2003.

Macháčková, E.. *Analytická spojení typu sloveso + abstraktní substantivum (analytické vyjadřování predikátů)*, Praha, Ústav pro jazyk český ČSAV, 1979. Kandidátská práce.

Radimský, J. À propos des paramètres de la prédication nominale à support en tchèque. *Linguisticae investigationes*, Amsterdam, John Benjamins, 2009.

Radimský, J. *Projet et construction d'un corpus des textes eupopéens (CORTE)*. Sborník prací Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Masarykova univerzita, Brno, 2007.

Radimský, J. *Verbonominální predikát s kategoriálním slovesem*. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 2010. ISBN 978-80-7394-227-4

Radimský, J. À propos des noms concrets et prédicatifs. *Arena romanistica*, Bergen, University of Bergen, 2009.

Radimský, J. „Vers une description des prédicats analytiques“. *La linguistique*, 2012/1 Vol. 48, p. 51-81. 2012. DOI : 10.3917/ling.481.0051

Riegel, M. et ali. *Grammaire méthodique du français*. Paris: Quadriage / PUF, 2004.

Společná praktická příručka Evropského parlamentu, Rady a Komise pro osoby podílející se na redakci právních předpisů v orgánech Evropského společenství. Lucemburk, 2008. Úřad pro úřední tisky Evropských společenství. ISBN 978-92-79-07807-1

Šlosar, D. Slovo tvorba. In: KARLÍK Petr et al., *Příruční mluvnice češtiny*. Praha, Nakladatelství Lidové noviny, 2003 s. 109-226

Translating for a multilingual community, s.7, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009. ISBN 978-92-79-09623-5

Tomášek, M. *Překlad v právní praxi*. Praha: Linde, 1998. ISBN: 8072011251

Elektronické zdroje:

<http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>

<http://www.sketchengine.co.uk/>

Jelínek, M. *Podstatná jména slovesná se zvratným zájmenem*. Naše řeč, ročník 46 (1963), číslo 5. Dostupné na: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=4975>

Legislativní pravidla vlády ČR, 1998. Dostupné na

<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/dokumenty/legislativni-pravidla-vlady-91209/>

Základní pravidla pro překlad dokumentů EU do češtiny, dostupný na:

http://ec.europa.eu/translation/czech/guidelines/documents/handbook_translation_czech_cs.pdf

8. Francouzsko-český slovníček studovaných VNP

Adopter une décision	přijmout rozhodnutí
Adopter des dispositions	přijmout opatření/předpisy/ustanovení/ pravidla, uvést v účinnost předpisy
Adopter des mesures	přijmout/uložit opatření, přijmout předpisy
Adresser une demande	podat/předložit žádost
Approuver un accord	schválit/přijmout dohodu
Arrêter une décision	přijmout/vydat/učinit rozhodnutí, rozhodnout
Arrêter des dispositions	přijmout akty/opatření/předpisy/ ustanovení/pravidla
Arrêter des mesures	přijmout opatření
Assurer une protection	zajistit/zaručit ochranu, chránit
Communiquer des informations	předat/sdělit/oznámit/poskytnout informace, sdělit
Conclure un accord	uzavřít dohodu/smlouvu/ujednání, dosáhnout dohody
Conclure une convention	uzavřít úmluvu/dohodu/smlouvu
Courir un risque	podstoupit riziko, být vystaven hrozbě/nebezpečí
Donner un accord	vylovit/vyjádřit/dát/poskytnout souhlas, souhlasit, udělit svolení
Déposer une demande	předložit/podat žádost, požádat
Effectuer une analyse	provést analýzu/rozbor/posouzení, zpracovat studii
Effectuer une contrôle	kontrolovat, provést/provádět kontrolu, provést ověřování
Effectuer une évaluation	provést/provádět (vy)hodnocení, vyhodnotit, zhodnotit
Effectuer un transport	přepravovat, provádět přepravu, provozovat/zajišťovat dopravu
Encourir un risque	podstoupit riziko, být vystaven/čelit riziku
Établir des mesures	přijmout/stanovit/zavést opatření

Exercer une contrôle	provádět monitorování/ kontrolu
Exercer une surveillance	poskytnout/vykonávat/zajistit dohled, provádět dozor
Faire application	použí(va)t, uplatnit
Faire une analyse	provést analýzu
Faire une demande	podat žádost, požádat
Faire une proposition	podat/předložit návrh
Fournir des informations	předložit/předat/poskytnout/sdělovat/ dodávat informace, poskytovat údaje
Garantir une protection	zajistit/zaručit ochranu
Introduire une demande	předložit/podat žádost, požádat, požadovat
Marquer un accord	dát souhlas, souhlasit, schválit
Négocier un accord	sjednat dohodu
Offrir une protection	poskytovat ochranu
Passer un accord	uzavřít dohodu
Poser une question	klást/formulovat otázku
Prendre une décision	přijmout/vydat/učinit rozhodnutí, rozhodnout
Prendre des dispositions	přijmout opatření/ustanovení, učinit/provést/stanovit opatření
Prendre effet	platit, nabý(va)t účinek/účinnost, vstoupit v platnost
Prendre des mesures	přijmout/podniknout/učinit opatření, přijmout předpisy, učinit kroky
Prendre un risque	vystavovat se riziku, podstoupit riziko, nabýt angažovanosti
Présenter une demande	předložit/podat žádost, (po)žádat
Présenter une proposition	podat/předložit návrh
Produire un effet	nabýt účinnost, mít působnost/účinek/dopad/ charakter, přinést výsledek
Réaliser un accord	dosáhnout dohody
Réaliser une évaluation	provést hodnocení, vyhodnotit
Rendre une décision	vydat/učinit rozhodnutí, rozhodnout
Signer un accord	podepsat dohodu, uzavřít smlouvu/dohodu
Signer une convention	podepsat úmluvu/dohodu

Soumettre une question

Transmettre des informations

předložit záležitost/věc, postoupit věc

předat/poskytnout/sdílet/postoupit/ dodávat
informace, poskytnout údaje/záznamy